

Program specjalizacji w dziedzinie

PSYCHOTERAPIA DZIECI I MŁODZIEŻY

dla osób posiadających tytuł zawodowy magistra lub równorzędny
uzyskany na kierunku studiów w zakresie psychologii, pedagogiki,
resocjalizacji, pielęgniarstwa, lekarskim

Zatwierdzam
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Katarzyna Kęcka
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

Warszawa 2026

Program szkolenia specjalizacyjnego opracował zespół ekspertów:

1. Prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Agnieszka Słopeń - Konsultant Krajowy w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży, Przewodnicząca Zespołu;
2. Prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Aniła Bryńska - przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Dr hab. n. med. Maciej Pilecki - przedstawiciel konsultanta krajowego;
4. Prof. dr hab. n. hum. Barbara Józefik - przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego;
5. Mgr Aldona Czajkowska - przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Psychologicznego;
6. Dr n. hum. Mariola Skowrońska - przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Terapii Poznawczej i Behawioralnej;
7. Mgr Monika Jakubowicz - przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Psychoterapii Psychoanalitycznej;
8. Mgr Katarzyna Krawczyk - przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Psychoterapii Gestalt;
9. Dr n. med. i n. o zdr. Nina Szalas - przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

Prace przygotowawcze przy opracowaniu programu szkolenia specjalizacyjnego wykonano przy współudziale:

1. Prof. Jacek Bomba - Polskie Towarzystwo Psychiatryczne;
2. Dr n. med. Roman Ciesielski - Polskie Towarzystwo Psychiatryczne, Polskie Centrum Psychoterapii Pozytywnej;
3. Mgr Józefa Cisek - Sekcja Naukowa Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego;
4. Mgr Katarzyna Ćwirko-Kusztan - Sekcja Naukowa Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Dolnośląskie Stowarzyszenie Psychoterapeutów;
5. Mgr Piotr Fijewski - Polskie Towarzystwo Integracyjnej Psychoterapii Doświadczeniowej i Edukacji Społecznej Stowarzyszenie INTRA;
6. Mgr Marcin Goliński - Sekcja Naukowa Terapii Rodzin Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego;

7. Dr Milena Gracka-Tomaszewska - Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne i Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychoanalitycznej;
8. Dr hab. Grzegorz Iniewicz - Sekcja Naukowa Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego;
9. Dr hab. Bernadetta Izydorczyk - Przewodnicząca zespołu do spraw programu specjalizacji z psychologii klinicznej przy CMKP, Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Śląskie Stowarzyszenie Psychoterapeutów;
10. Prof. Małgorzata Janas-Kozik - Polskie Towarzystwo Psychiatryczne, Sekcja Psychiatrii Dzieci i Młodzieży;
11. Mgr Marzena Kaim - Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne i Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychoanalitycznej;
12. Mgr Janusz Kitrasiewicz - Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychodynamicznej;
13. Mgr Krzysztof Klajs - Sekcja Naukowa Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Polski Instytut Ericksonowski;
14. Dr Ludmiła Kosińska - Polskie Towarzystwo Psychoterapii Gestalt;
15. Mgr Kamila Kostrzewska - Polskie Towarzystwo Psychoterapii Gestalt;
16. Mgr Michał Kostrzewski - Polskie Towarzystwo Psychoterapii Gestalt;
17. Mgr lek. Feliks Matusiak - Polskie Towarzystwo Psychiatryczne;
18. Mgr Michał Melonowski - Sekcja Naukowa Terapii Rodzin Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego;
19. Mgr Anna Mędrzejewska - Instytut Analizy Grupowej Rasztów;
20. Mgr Grażyna Miazga - Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychoanalitycznej;
21. Mgr Zofia Miłska-Wrzosińska - Sekcja Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Naukowe Towarzystwo Psychoterapii Psychodynamicznej;
22. Mgr Renata Mizerska - Polskie Towarzystwo Psychoterapii Gestalt, Europejskie Towarzystwo Psychoterapii Gestalt (EAGT), Związek Stowarzyszeń Polska Rada Psychoterapii;
23. Mgr Aleksandra Naumowicz-Kucharska - Polskie Towarzystwo Terapii Poznawczo-Behawioralnej;
24. Mgr Iwona Olechowska - Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne i Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychoanalitycznej;
25. Dr Bogusława Piasecka - Sekcja Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychologicznego;

26. Mgr Hanna Pinkowska-Zielińska - Sekcja Naukowa Terapii Rodzin, Polskie Towarzystwo Psychiatryczne;
27. Mgr Małgorzata Sadowska - Instytut Studiów Psychoanalitycznych im. Hanny Segal, Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne i Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychoanalitycznej;
28. Dr Małgorzata Talarczyk - Sekcja Naukowa Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Sekcja Naukowa Terapii Rodzin Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Polskie Towarzystwo Psychologiczne;
29. Mgr Monika Tarnowska - Polskie Towarzystwo Integracyjnej Psychoterapii Doświadczeniowej i Edukacji Społecznej Stowarzyszenie INTRA;
30. Lek. Bartłomiej Taurogiński - Polskie Towarzystwo Terapii Poznawczej i Behawioralnej, Polskie Towarzystwo Psychiatryczne;
31. Mgr Dorota Węgrzyn - Polskie Towarzystwo Psychoterapii Gestalt, Instytut Integralnej Psychoterapii Gestalt, Związek Stowarzyszeń Polska Rada Psychoterapii;
32. Mgr Maciej Wilk - Sekcja Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychodynamicznej;
33. Prof. Tomasz Wolańczyk - Polskie Towarzystwo Terapii Poznawczej i Behawioralnej.

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia specjalizacyjnego

- 1) Rozwój wiedzy i kompetencji w zakresie prowadzenia psychoterapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin, umożliwiających rozumienie i rozwiązywanie problemów pacjenta z zaburzeniami i chorobami psychicznymi, zaburzeniami osobowości, zaburzeniami emocjonalnymi i behawioralnymi.
- 2) Nabywanie i doskonalenie umiejętności zastosowania wiedzy w zakresie konceptualizacji osobistych problemów pacjenta, jego systemu rodzinnego, otoczenia szkolnego, zawodowego, społecznego, kulturowego.
- 3) Nabywanie i doskonalenie umiejętności prowadzenia działalności psychoterapeutycznej, psychoedukacyjnej i terapeutyczno-rehabilitacyjnej.

- 4) Nabywanie kompetencji w zakresie umiejętności monitorowania i oceny efektów postępowania terapeutycznego, wspierającego, rehabilitacyjnego oraz oddziaływań prewencyjnych.
- 5) Rozwój świadomości metodologicznej i wiedzy z praktyki opartej na dowodach.
- 6) Rozwijanie wysokich standardów funkcjonowania zawodowego (etyka zawodowa) w kontakcie z pacjentem, jego rodziną oraz we współpracy z pracownikami ochrony zdrowia i przedstawicielami innych profesji, zajmujących się udzielaniem pomocy dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi i problemami emocjonalnymi oraz ich rodzinom.

B. Uzyskane kompetencje zawodowe

Specjalista w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży posiada kwalifikacje umożliwiające:

- 1) samodzielną konceptualizację problemu pacjenta z uwzględnieniem kontekstu środowiskowego, w tym rodzinnego, planowanie postępowania prewencyjnego, psychoterapeutycznego i/lub rehabilitacyjnego oraz samodzielną pracę psychoterapeutyczną, w szczególności prowadzenie psychoterapii dzieci, młodzieży oraz ich rodzin;
- 2) planowanie strategii ukierunkowanych na redukcję czynników ryzyka rozwoju zaburzeń psychicznych i osobowości, w tym zaburzeń psychicznych wieku rozwojowego i ich powikłań;
- 3) ocenę skuteczności zastosowanych metod postępowania terapeutycznego i/lub rehabilitacyjnego;
- 4) profesjonalne współdziałanie w ramach zespołu interdyscyplinarnego i współpracę z psychiatrami, psychiatrami dzieci i młodzieży, neurologami, neurologami dziecięcymi, psychologami, psychologami klinicznymi, psychologami klinicznymi dzieci i młodzieży, pediatrami, lekarzami rodzinnymi, pedagogami oraz innymi specjalistami;
- 5) pracę badawczą w dziedzinie psychoterapii, w szczególności psychoterapii dzieci i młodzieży.

C. Sposób organizacji szkolenia specjalizacyjnego

Szkolenie specjalizacyjne prowadzone jest przez jednostkę akredytowaną do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego i kończy się egzaminem. Akredytowana jednostka szkoląca zobowiązana jest do zorganizowania całościowego szkolenia specjalizacyjnego, tj. obejmującego swym zakresem moduły szkolenia w obrębie wybranego przez siebie podejścia lub podejść psychoterapeutycznych w ramach różnych wariantów szkolenia.

Moduły szkolenia specjalizacyjnego składają się z kursów specjalizacyjnych lub staży kierunkowych, które obejmują określone metody dydaktyczne stosowane w nauczaniu danego podejścia psychoterapeutycznego i odnoszą się do określonego zakresu wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych, które uczący się jest zobowiązany opanować.

Nadzór nad przebiegiem szkolenia specjalizacyjnego poszczególnych osób odbywających szkolenie specjalizacyjne sprawuje kierownik specjalizacji.

Szkolenie specjalizacyjne jest realizowane w obrębie jednego z pięciu podejść:

- 1) podejście psychoanalityczne oraz psychodynamiczne (wariant A),
- 2) podejście poznawczo-behawioralne (wariant B),
- 3) podejście systemowe (wariant C),
- 4) podejście humanistyczno-doświadczeniowe (wariant D),
- 5) podejście integracyjne (wariant E).

Wybór podejścia następuje na etapie postępowania kwalifikacyjnego do szkolenia specjalizacyjnego.

II. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie psychoterapii i młodzieży trwa 4 lata i obejmuje w zależności od wybranego podejścia:

- Podejście psychoanalityczne oraz psychodynamiczne
  - 1) 8 modułów trwających łącznie 1224 godziny, w tym:
    - a) 6 kursów specjalizacyjne w wymiarze 608 godzin,
    - b) 2 staże kierunkowe w wymiarze 616 godzin;
  - 2) kurs jednolity w wymiarze 16 godzin;

- 3) staż podstawowy trwający 5000 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji;
- Podjęcie poznawczo-behawioralne
    - 1) 8 modułów trwających łącznie 1224 godzin, w tym:
      - a) 6 kursów specjalizacyjnych w wymiarze 752 godziny,
      - b) 3 staże kierunkowe w wymiarze 472 godziny;
    - 2) kurs jednolity w wymiarze 16 godzin;
    - 3) staż podstawowy trwający 5000 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji;
  - Podjęcie systemowe
    - 1) 8 modułów trwających łącznie 1224 godziny, w tym:
      - a) 6 kursów specjalizacyjnych w wymiarze 608 godzin,
      - b) 3 staże kierunkowe w wymiarze 616 godzin;
    - 2) kurs jednolity w wymiarze 16 godzin;
    - 3) staż podstawowy trwający 5000 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji;
  - Podjęcie humanistyczno-doświadczeniowe
    - 1) 8 modułów trwających łącznie 1224 godziny, w tym:
      - a) 6 kursów specjalizacyjnych w wymiarze 608 godzin,
      - b) 3 staże kierunkowe w wymiarze 616 godzin;
    - 2) kurs jednolity w wymiarze 16 godzin;
    - 3) staż podstawowy trwający 5000 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji;
  - Podjęcie integracyjne
    - 1) 8 modułów trwających łącznie 1224 godziny, w tym:
      - a) 6 kursów specjalizacyjnych w wymiarze 608 godzin,
      - b) 3 staże kierunkowe w wymiarze 616 godzin;
    - 2) kurs jednolity w wymiarze 16 godzin;
    - 3) staż podstawowy trwający 5000 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji.

W trakcie stażu podstawowego osoba specjalizująca się przez pierwsze 2 lata szkolenia specjalizacyjnego uczestniczy w pracach zespołu terapeutycznego, prowadzi psychoedukację, bierze udział w konsyliach, w trakcie których omawiana jest sytuacja dzieci i młodzieży doświadczającej problemów z obszaru zdrowia

psychicznego, ich rodzin, a także omawiane są procesy psychoterapeutyczne prowadzone przez osoby posiadające odpowiednie uprawnienia.

Po ukończeniu 2 roku szkolenia, uzyskaniu rekomendacji od prowadzącego superwizora i dopuszczeniu przez kierownika specjalizacji osoba specjalizująca się prowadzi pod superwizją praktykę psychoterapeutyczną ukierunkowaną na leczenie zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży. Poprzez praktykę psychoterapeutyczną rozumie się prowadzenie psychoterapii, udział w superwizjach oraz w zebraniach klinicznych, w trakcie których omawiana jest sytuacja osoby doświadczającej problemów z obszaru zdrowia psychicznego. Praca psychoterapeutyczna pod superwizją może być realizowana w:

- w podmiotach leczniczych,
- placówkach systemu oświaty,
- jednostkach budżetowych,
- jednostkach samorządowych,
- fundacjach,
- stowarzyszeniach,
- ośrodkach prywatnych,
- w innych podmiotach prowadzonych w formie jednoosobowej działalności gospodarczej lub spółek prawa handlowego.

Jeżeli osoba specjalizująca się posiada wcześniejsze doświadczenie w psychoterapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin (w tym ukończyła co najmniej dwa lata szkolenia psychoterapeutycznego uprawniającego do prowadzenia psychoterapii pod superwizją i pracuje z pacjentami w wieku rozwojowym, posiadając na to odpowiednie zaświadczenia) może być dopuszczona przez kierownika specjalizacji oraz superwizora do wcześniejszego wykonywania czynności opisanych w stażu podstawowym jako odpowiednich po ukończeniu 2 roku szkolenia specjalizacyjnego.

III. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej oraz umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego jest wykazany w punkcie III w odpowiednich wariantach.

IV. MODUŁY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO ORAZ FORMY I METODY KSZTAŁCENIA STOSOWANE W RAMACH MODUŁÓW

- 1) Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży niezależnie od wybranego podejścia składa się z 8 modułów tematycznych.
- 2) Moduł I oraz Moduł II posiadają identyczny zakres nauczanych treści, wymaganych umiejętności praktycznych oraz wymogów godzinowych dla wszystkich podejść.
- 3) Moduły III-VIII w zależności od nauczanego podejścia psychoterapeutycznego różnią się zakresem nauczanych treści oraz wymaganych umiejętności praktycznych, a także wymogami godzinowymi dla poszczególnych modułów. Kształcenie w modułach III-VIII odbywa się w podejściu psychoterapeutycznym, wybranym na etapie postępowania kwalifikacyjnego do specjalizacji przez osobę przystępującą do szkolenia specjalizacyjnego. Szczegółowe rozpisanie godzinowe każdego podejścia znajduje się w poszczególnych wariantach.

WARIANT A	WARIANT B	WARIANT C	WARIANT D	WARIANT E
Podejście psychoanalityczne oraz psychodynamiczne	Podejście poznawczo-behawioralne	Podejście systemowe	Podejście humanistyczno-doświadczeniowe	Podejście integracyjne
MODUŁ I: Wybrane elementy wiedzy medycznej	MODUŁ I: Wybrane elementy wiedzy medycznej	MODUŁ I: Wybrane elementy wiedzy medycznej	MODUŁ I: Wybrane elementy wiedzy medycznej	MODUŁ I: Wybrane elementy wiedzy medycznej
MODUŁ II: Podstawy psychoterapii	MODUŁ II: Podstawy psychoterapii	MODUŁ II: Podstawy psychoterapii	MODUŁ II: Podstawy psychoterapii	MODUŁ II: Podstawy psychoterapii
MODUŁ III: Teoria i praktyka w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym	MODUŁ III: Teoria i praktyka w podejściu poznawczo-behawioralnym	MODUŁ III: Teoria i praktyka w podejściu systemowym	MODUŁ III: Teoria i praktyka w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym	MODUŁ III: Teoria i praktyka w podejściu integracyjnym
MODUŁ IV: Psychoterapia w podejściu psychoanalitycznym oraz	MODUŁ IV: Terapia poznawczo-behawioralna zaburzeń psychicznych	MODUŁ IV: Terapia rodzin w leczeniu zaburzeń psychicznych i w rozwiązywaniu	MODUŁ IV: Psychoterapia humanistyczno-doświadczeniowa w leczeniu zaburzeń	MODUŁ IV: Terapia integracyjna w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych dzieci,

Program specjalizacji w dziedzinie psychoterapia dzieci i młodzieży – program podstawowy

psychodynamicznym w leczeniu zaburzeń psychicznych osób w różnym wieku	i problemów emocjonalnych osób dorosłych, młodzieży i dzieci	problemów emocjonalnych dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych	i problemów psychicznych	młodzieży i dorosłych
MODUŁ V: Psychoterapia w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym pacjentów w wieku rozwojowym	MODUŁ V: Terapia behawioralno-poznawcza specyficznych problemów wieku rozwojowego	MODUŁ V: Specyfika prowadzenia terapii systemowej w zależności od obecności różnych czynników	MODUŁ V: Psychoterapia w podejściach humanistyczno-doświadczeniowych pacjentów w wieku rozwojowym	MODUŁ V: Terapia integracyjna a specyficzne problemy kliniczne wieku rozwojowego
MODUŁ VI: Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 – konceptualizacja i superwizja	MODUŁ VI: Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 – konceptualizacja i superwizja	MODUŁ VI: Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 – konceptualizacja i superwizja	MODUŁ VI: Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 – konceptualizacja i superwizja	MODUŁ VI: Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 – konceptualizacja i superwizja
MODUŁ VII: Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – psychoterapia własna	MODUŁ VII: Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – rozwój osobisty	MODUŁ VII: Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – terapia własna	MODUŁ VII: Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – psychoterapia własna	MODUŁ VII: Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – terapia własna
Moduł VIII: Staż kierunkowy w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym	Moduł VIII: Staże kierunkowe w podejściu poznawczo-behawioralnym	Moduł VIII: Staże kierunkowe w podejściu systemowym	Moduł VIII: Staż kierunkowy w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym	Moduł VIII: Staż kierunkowy w podejściu integracyjnym

WARIANT A

PODEJŚCIE PSYCHOANALITYCZNE ORAZ PSYCHODYNAMICZNE

Tworzące to podejście psychoanaliza, psychoterapia psychoanalityczna i psychoterapia psychodynamiczna są metodami psychoterapii, których założenia teoretyczne oraz metoda pracy oparte są na teorii psychoanalitycznej wywodzącej się z odkryć Zygmunta Freuda i jego kontynuatorów, na temat struktury i funkcjonowania psychiki oraz leczenia jej zaburzeń. Podejście to odwołuje się do znaczenia nieświadomości, konfliktu intrapsychicznego i deficytu w rozwoju psychicznym oraz takich zjawisk w psychoterapii jak: interpersonalny charakter procesu terapeutycznego, swobodna niekierowana wypowiedź pacjenta, regresja, opór, przeniesienie i przeciwprzeniesienie. Za kluczowy uznawany jest rozwój własny psychoterapeuty, umożliwiający poznanie osobistej specyfiki i ograniczeń w budowaniu relacji z pacjentem. Objawy psychopatologiczne są uznawane za pochodne lub powiązane ze zjawiskami dziejącymi się w nieświadomości, bądź tym jak nieświadomość wpływa na relacje interpersonalne, w tym rodzinne i grupowe. Prezentowany tu model szkolenia obejmuje minimalne wymogi oraz rekomendacje, uwzględniające odmienną specyfikę szkolenia teoretycznego, praktycznego oraz rozwoju własnego terapeuty, w ramach podejścia tworzonego przez poszczególne szkoły w obrębie: psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej oraz psychoterapii psychodynamicznej.

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia specjalizacyjnego w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym

Celem kształcenia jest przygotowanie osoby odbywającej szkolenie specjalizacyjne do prowadzenia psychoterapii, w szczególności dzieci, młodzieży oraz rodzin, w tym:

- 1) budowania konceptualizacji problemu pacjenta z uwzględnieniem kontekstu kulturowego i środowiskowego, w tym rodzinnego;
- 2) planowania postępowania terapeutycznego i/lub rehabilitacyjnego;

- 3) prowadzenia samodzielnej pracy psychoterapeutycznej.

B. Sposób organizacji szkolenia w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym

Kształcenie w wariancie A odbywa się w wybranym przez osobę realizującą szkolenie specjalizacyjne podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym. Realizowane jest w formie 8 modułów obejmujących 6 kursów specjalizacyjnych i 2 staże kierunkowe.

II. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Program specjalizacji w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym trwa 4 lata i obejmuje:

- 1) 8 modułów trwających łącznie 1224 godziny, w tym:
  - a) 6 kursów specjalizacyjnych w wymiarze 608 godzin, w tym:
    - 96 godzin wiedzy teoretycznych w ramach modułów I-II,
    - 180 godzin wiedzy teoretycznej oraz 180 godzin kształcenia umiejętności praktycznych z modułów III-V (nie mniej niż 220 godzin przeznaczonych jest na problemy psychoterapii dzieci i młodzieży),
    - 152 godzin superwizji z modułu VI (co najmniej 100 godzin przeznaczonych na superwizję terapii pacjentów z zaburzeniami psychicznymi wieku rozwojowego),
  - b) 2 staże kierunkowe w wymiarze 616 godzin, w tym:
    - psychoterapia własna z modułu VII obejmuje 256 godzin, przy czym rekomendowana forma oraz liczba sesji zależy od modelu szkolenia właściwego dla podejścia psychoanalitycznego oraz psychodynamicznego,
    - staż kierunkowy z modułu VIII obejmuje 360 godzin, z czego 120 godzin musi odbywać się na stacjonarnych oddziałach psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży, kolejnych 120 godzin musi być realizowane w placówkach zajmujących się diagnozowaniem oraz leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii, pozostałe 120 godzin może być realizowane

w placówkach zajmujących się diagnozowaniem oraz leczeniem zaburzeń psychicznych z użyciem psychoterapii w wieku dorosłym;

- 2) kurs jednolity w wymiarze 16 godzin;
- 3) staż podstawowy trwający 5000 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji.

Plan kształcenia w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Moduł I Wybrane elementy wiedzy medycznej		
Kurs specjalizacyjny: 1. Psychopatologia, diagnoza nozologiczna i leczenie zaburzeń psychicznych	5	40
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	5	40
Moduł II Podstawy psychoterapii		
Kurs specjalizacyjny: 1. Podstawy psychoterapii	7	56
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	7	56
Moduł III Teoria i praktyka w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym		
Kurs specjalizacyjny: 1. Teoria i praktyka w psychoanalizie, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej	14	112
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	14	112

Plan kształcenia w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Moduł IV Psychoterapia w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym w leczeniu zaburzeń psychicznych osób w różnym wieku		
Kurs specjalizacyjny: 1. Psychoanaliza, psychoterapia psychoanalityczna lub psychoterapia psychodynamiczna w leczeniu zaburzeń psychicznych osób w różnym wieku	12	96
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	12	96
Moduł V Psychoterapia w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym pacjentów w wieku rozwojowym		
Kurs specjalizacyjny: 1. Specyfika prowadzenia psychoterapii dzieci i młodzieży w psychoanalizie, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej	19	152
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	19	152
Moduł VI Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 – konceptualizacja i superwizja		
Kurs specjalizacyjny: 1. Konceptualizacja i superwizja w psychoanalizie, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej	19	152
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	19	152

Plan kształcenia w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Moduł VII		
Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – psychoterapia własna		
Staż kierunkowy:		
1. Psychoanaliza lub psychoterapia psychoanalityczna szkoleniowa własna (dla psychoanalizy i psychoterapii psychoanalitycznej) / Psychoterapia indywidualna lub grupowa (dla psychoterapii psychodynamicznej)	32*	256*
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	32	256
Moduł VIII		
Staż kierunkowy w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym		
Staż kierunkowy:		
1. W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych z użyciem psychoterapii	45	360
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	45	360
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach wszystkich modułów	153	1224
Kurs specjalizacyjny jednolity:		
Prawo medyczne	2	16
Staż podstawowy	625	5000
Samokształcenie	104	832
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego	884	7072
Urlopy wypoczynkowe	104	832
Dni ustawowo wolne od pracy	56	448
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego	1044	8352

* Odbycie stażu zależne od realizowanego podejścia psychoanalitycznego lub psychodynamicznego. W podejściu psychoanalitycznym rekomendowana liczba sesji zależy od modelu szkolenia właściwego dla danego nurtu w obrębie podejścia psychoanalitycznego.

III. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym

- 1) Psychopatologia, diagnoza nozologiczna zaburzeń psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego na przestrzeni poszczególnych faz rozwojowych (wg ICD, DSM, DC) oraz mechanizmy i przyczyny ich powstawania, a także zasady ich leczenia.
- 2) Mechanizmy i przyczyny rozwoju uzależnień.
- 3) Podstawy farmakoterapii.
- 4) Organizacja opieki psychiatrycznej w Polsce, w tym dla dzieci, młodzieży i ich rodzin.
- 5) Podstawy prawne związane z procedurami prawnymi dotyczącymi dziecka i jego rodziny.
- 6) Kwalifikacja do leczenia psychiatrycznego, w tym z użyciem psychoterapii.
- 7) Teoretyczne i naukowe podstawy psychoterapii.
- 8) Teorie rozwoju człowieka.
- 9) Przeprowadzanie diagnozy z uwzględnieniem różnych czynników, m.in. psychologicznych, biologicznych i społecznych.
- 10) Osoba psychoterapeuty w procesie psychoterapii, nawiązywanie relacji, rozumienie pojawiających się trudności.
- 11) Teoria i praktyka oddziaływań psychoterapeutycznych, a także wskazania do jej stosowania, przeciwwskazania i skuteczność psychoterapii.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym

- 1) Definiowanie i rozpoznawanie objawów zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania oraz ich samodzielnego różnicowania.
- 2) Samodzielne formułowanie i sprawdzanie postawionych hipotez, interpretacja i integracji uzyskanych informacji, a także odniesienie się do wykonywanych badań dodatkowych.
- 3) Wskazanie adekwatnych metod postępowania z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz posiadanej wiedzy dotyczącej leczenia.
- 4) Umiejętność formułowania diagnozy zgodnej z założeniami psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej.
- 5) Umiejętność zawierania kontraktu terapeutycznego.
- 6) Umiejętność budowania przymierza terapeutycznego i funkcjonowania w relacji psychoterapeutycznej, rozpoznawania zagrożeń i wprowadzania zmian.
- 7) Umiejętność ustalania wskazań do poszczególnych form psychoterapii, a także konstruowania hipotez i ich weryfikowania.
- 8) Umiejętność stosowania adekwatnych oddziaływań psychoterapeutycznych.

IV. MODUŁY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO ORAZ FORMY I METODY KSZTAŁCENIA STOSOWANE W RAMACH MODUŁÓW

Moduł I

Wybrane elementy wiedzy medycznej

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 40 godzin.

1.(A-I) Kurs specjalizacyjny: „Psychopatologia, diagnoza nozologiczna i leczenie zaburzeń psychicznych”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością psychopatologii, mechanizmów i przyczyn powstawania zaburzeń psychicznych oraz zasad ich leczenia.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Psychopatologia, diagnoza nozologiczna zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego na przestrzeni poszczególnych faz rozwojowych (wg ICD, DSM, DC).
- 2) Mechanizmy i przyczyny powstawania zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego.
- 3) Zasady leczenia zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego.
- 4) Mechanizmy i przyczyny rozwoju uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych dzieci i młodzieży.
- 5) Psychopatologia i diagnoza nozologiczna (ICD, DSM) wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych.
- 6) Mechanizmy i przyczyny powstawania wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania.
- 7) Leczenie wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania wieku dorosłego.
- 8) Podstawy farmakoterapii.
- 9) Organizacja opieki psychiatrycznej w Polsce, w tym leczenia psychiatrycznego dla dzieci, młodzieży i ich rodzin.
- 10) Organizacja leczenia psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży.
- 11) Podstawy prawne związane z procedurami prawnymi dotyczącymi dziecka i jego rodziny.
- 12) Kwalifikacja do leczenia psychiatrycznego, w tym z użyciem psychoterapii ze szczególnym uwzględnieniem psychoanalizy, psychoterapii

psychoanalitycznej, psychodynamicznej, poznawczo-behawioralnej, systemowej, humanistyczno-doświadczeniowej lub integracyjnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania i rozpoznawania objawów zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania;
- 2) samodzielnego różnicowania zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania;
- 3) samodzielnego formułowania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 4) interpretacji i integracji uzyskanych informacji;
- 5) odniesienia wyników badań diagnostycznych do celów i postawionych wcześniej hipotez;
- 6) wskazania adekwatnych metod postępowania z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów i seminariów.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

Moduł II

Podstawy psychoterapii

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 56 godzin.

1.(A-II) Kurs specjalizacyjny: „Podstawy psychoterapii”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością wybranych elementów wiedzy na temat różnych aspektów rozwoju, podstaw psychoterapii i jej głównych kierunków, a także zagadnień prawnych i etycznych w psychoterapii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Wybrane elementy wiedzy o osobowości i rozwoju człowieka w cyklu życia, czynniki kształtujące rozwój człowieka i osobowości, rozwój poznawczy, emocjonalny, społeczny, rozwój języka i komunikacji.
- 2) Teoretyczne podstawy psychoterapii.
- 3) Zagadnienia etyczne w psychoterapii.
- 4) Zagadnienia prawne w psychoterapii.
- 5) Czynniki społeczno-kulturowe w psychoterapii.
- 6) Podstawy dobrej praktyki, w tym zasady praktyki opartej na dowodach.
- 7) Podstawy wiedzy z zakresu psychologii klinicznej.
- 8) Psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna - kryteria wyboru metody i formy w leczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
- 9) Psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna - kryteria wyboru metody i formy w leczeniu dorosłych, dzieci i młodzieży.
- 10) Specyfika prowadzenia psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym.
- 11) Główne kierunki w psychoterapii:
  - a) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia psychoanalitycznego oraz psychodynamicznego,
  - b) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia poznawczo-behawioralnego,
  - c) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia systemowego, praca z genogramem,
  - d) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia humanistyczno-doświadczeniowego,
  - e) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia integracyjnego.
- 12) teoria procesu psychoterapeutycznego z uwzględnieniem czynników leczących w danym podejściu.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się:

- 1) umiejętnością rozpoznawania czynników ryzyka nieprawidłowego rozwoju i kształtowania się osobowości;

- 2) wiedzą na temat zasad etycznych i prawnych pracy psychoterapeuty, zasad etycznych obowiązujących w danym podejściu psychoterapeutycznym, potencjalnych problemów etycznych i prawnych;
- 3) wiedzą na temat wpływu środowiska na powstawanie zaburzeń zdrowia oraz na przebieg i trwałość wyników psychoterapii;
- 4) wiedzą o celach diagnostycznych badań psychologicznych i neuropsychologicznych oraz poznanie zasad interpretacji wyników testów standaryzowanych;
- 5) umiejętnością wykorzystania wyników badań psychologicznych i neuropsychologicznych w planowaniu psychoterapii, w szczególności dzieci i młodzieży;
- 6) wiedzą na temat diagnozy psychologicznej i neuropsychologicznej pod kątem możliwości stosowania danego podejścia psychoterapeutycznego;
- 7) znajomością sposobów konceptualizowania zaburzeń zdrowia w kontekście wybranych podejść psychoterapeutycznych;
- 8) umiejętnością doboru metody i formy psychoterapii w leczeniu, w szczególności dzieci i młodzieży (psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna);
- 9) znajomością specyficznych problemów związanych z prowadzeniem psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym;
- 10) znajomością zasad dobrej praktyki oraz praktyki opartej na dowodach, rozwój świadomości metodologicznej umożliwiającej pracę badawczą w dziedzinie psychoterapii, w szczególności psychoterapii dzieci i młodzieży.

Czas trwania kursu: 7 dni (56 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (22 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (34 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł III

Teoria i praktyka w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 112 godzin.

1.(A-III) Kurs specjalizacyjny: „Teoria i praktyka w psychoanalizie, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością teoretycznych podstaw psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej, oddziaływań psychoterapeutycznych i umiejętności formułowania problemów pacjenta.

Zakres wiedzy teoretycznej:

treści nauczania obejmują podstawy psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej oraz specyfikę poszczególnych szkół w zakresach tematycznych:

- 1) teoretyczne podstawy psychoterapii;
- 2) teorie rozwoju człowieka;
- 3) naukowe podstawy psychoterapii;
- 4) psychopatologia;
- 5) diagnoza w szerokim kontekście (psychologicznym, biologicznym i społecznym);
- 6) rodzaje *settingu* i relacja terapeutyczna;
- 7) osoba psychoterapeuty w procesie psychoterapii;
- 8) teoria i praktyka oddziaływań psychoterapeutycznych;
- 9) zastosowania, wskazania, przeciwwskazania i skuteczność psychoterapii.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się następującymi umiejętnościami w zakresie psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych szkół:

- 1) umiejętność formułowania diagnozy zgodnej z założeniami psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej;

- 2) umiejętność określenia problemów pacjenta i ich uwarunkowań oraz celów psychoterapii;
- 3) umiejętność uzyskania informacji niezbędnych do zawierania kontraktu terapeutycznego;
- 4) umiejętność zawierania kontraktu terapeutycznego;
- 5) umiejętność budowania przymierza terapeutycznego i funkcjonowania w relacji psychoterapeutycznej;
- 6) umiejętność ustalania wskazań do poszczególnych form psychoterapii oraz *settingu*;
- 7) umiejętność rozumienia wypowiedzi i zachowań pacjenta;
- 8) umiejętność konstruowania hipotez i ich weryfikowania;
- 9) umiejętność stosowania adekwatnych technik oddziaływań psychoterapeutycznych;
- 10) umiejętność rozumienia siebie w kontekście procesu terapeutycznego;
- 11) umiejętność monitorowania procesu terapeutycznego i modyfikowania go w zależności od bieżących potrzeb pacjenta.

Czas trwania kursu: 14 dni (112 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (60 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (52 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł IV

Psychoterapia w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym w leczeniu zaburzeń psychicznych osób w różnym wieku

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 96 godzin.

1.(A-IV) Kurs specjalizacyjny: „Psychoanaliza, psychoterapia psychoanalityczna lub psychoterapia psychodynamiczna w leczeniu zaburzeń psychicznych osób w różnym wieku”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstaw psychoterapii indywidualnej, grupowej oraz interwencji rodzinnych, a także podstawowymi umiejętnościami ich prowadzenia.

Zakres wiedzy teoretycznej:

treści nauczania obejmują podstawy psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej oraz specyfikę poszczególnych szkół w zakresach tematycznych:

- 1) podstawy psychoterapii indywidualnej w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych;
- 2) podstawy psychoterapii grupowej w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych;
- 3) podstawy interwencji rodzinnych lub terapii rodzin w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się następującymi umiejętnościami w obrębie psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych szkół:

- 1) podstawowe umiejętności prowadzenia psychoterapii indywidualnej lub grupowej;
- 2) podstawowe umiejętności prowadzenia interwencji rodzinnych lub terapii rodzin;
- 3) umiejętność określenia problemów pacjenta i ich uwarunkowań oraz stawiania celów psychoterapii, sposobów ich osiągnięcia w przypadku pacjentów w różnym wieku;
- 4) umiejętność rozumienia wypowiedzi i zachowań pacjentów w różnym wieku;
- 5) umiejętność formułowania interwencji terapeutycznych w zależności od formy psychoterapii i wieku pacjenta;
- 6) umiejętność konstruowania hipotez i ich weryfikowania;

- 7) umiejętność rozumienia procesu terapeutycznego oraz przeniesienia i przeciwprzeniesienia w procesie terapeutycznym, w zależności od formy psychoterapii (indywidualna, grupowa, rodzinna) i wieku pacjenta;
- 8) umiejętność rozumienia zjawisk występujących w zespole terapeutyczny;
- 9) umiejętność rozumienia, modyfikacji oraz kończenia procesu terapeutycznego ze szczególnym uwzględnieniem pojawiających się trudności oraz powodów ewentualnego przerwania terapii.

Czas trwania kursu: 12 dni (96 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (52 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (44 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł V

Psychoterapia w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym pacjentów w wieku rozwojowym

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 152 godziny.

1.(A-V) Kurs specjalizacyjny: „Specyfika prowadzenia psychoterapii dzieci i młodzieży w psychoanalizie, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością i umiejętnością prowadzenia psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym.

Zakres wiedzy teoretycznej:

treści nauczania obejmują specyfikę psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej pacjentów w wieku rozwojowym oraz specyfikę poszczególnych szkół w zakresach tematycznych:

- 1) specyfika prowadzenia psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym;

- 2) psychoterapia w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych dzieci i młodzieży.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się następującymi umiejętnościami w obrębie psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych szkół:

- 1) umiejętność ustalania *settingu* i nawiązywania relacji z pacjentem w wieku rozwojowym oraz z jego rodzicami;
- 2) umiejętność zawierania kontraktu terapeutycznego z pacjentem w wieku rozwojowym oraz jego rodzicami;
- 3) umiejętność określenia problemów pacjenta i ich uwarunkowań oraz dobierania odpowiedniej formy terapii, stawiania celów, sposobów ich osiągnięcia w przypadku pacjentów w wieku rozwojowym;
- 4) umiejętność formułowania diagnozy problemów dzieci i młodzieży zgodnej z założeniami w psychoanalizie, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej;
- 5) umiejętność rozumienia wypowiedzi i zachowań dziecka i nastolatka;
- 6) umiejętność konstruowania hipotez i ich weryfikowania, formułowania i stosowania interwencji terapeutycznych w zależności od wieku pacjenta i formy psychoterapii;
- 7) umiejętność oceny wpływu oddziaływań na zmiany zachodzące w pacjencie z uwzględnieniem specyfiki rozwojowej;
- 8) umiejętność prowadzenia psychoterapii indywidualnej lub grupowej pacjenta w wieku rozwojowym;
- 9) podstawowa umiejętność prowadzenia interwencji rodzinnych lub współpracy z rodzicami pacjenta w wieku rozwojowym;
- 10) umiejętność rozumienia zjawisk występujących w procesie terapeutycznym w zależności od formy psychoterapii (indywidualna, grupowa, rodzinna) w leczeniu pacjentów w wieku rozwojowym;
- 11) umiejętność rozumienia przeniesienia i przeciw przeniesienia;
- 12) umiejętność rozumienia zjawisk występujących w zespole;
- 13) umiejętność rozumienia, modyfikacji oraz kończenia procesu terapeutycznego ze szczególnym uwzględnieniem pojawiających się trudności oraz powodów ewentualnego przerwania terapii.

Dodatkowo rekomendowane jest 60 godz. dydaktycznych seminarium poświęconego obserwacji rozwoju dziecka w wieku od urodzenia do skończenia 1 r.ż. którego podstawą jest prowadzona obserwacja dziecka w warunkach domowych lub w instytucji przez okres co najmniej roku z częstotliwością 1 raz w tygodniu.

Czas trwania kursu: 19 dni (152 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (90 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (62 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł VI

Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 - konceptualizacja i superwizja

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 152 godziny.

1.(A-VI) Kurs specjalizacyjny: „Konceptualizacja i superwizja w psychoanalizie, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej”

Cel kursu:

nabywanie i doskonalenie umiejętności prowadzenia pracy psychoterapeutycznej prowadzonej metodami nabytymi w trakcie szkolenia pod nadzorem superwizora.

Zakres wiedzy teoretycznej:

treści nauczania obejmują specyfikę psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej oraz specyfikę poszczególnych szkół w zakresach tematycznych:

- 1) superwizja i konceptualizacja przypadków ze szczególnym uwzględnieniem procesu przeniesienia i przeciwprzeniesienia;
- 2) praktyka psychoterapeutyczna pod superwizją.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się następującymi umiejętnościami w obrębie psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej:

- 1) umiejętność ustalania *settingu* i nawiązywania relacji z dziećmi, młodzieżą i ich rodzicami oraz pacjentami dorosłymi;
- 2) umiejętność diagnozowania, określenia problemów pacjenta i ich uwarunkowań oraz stawiania celów psychoterapii, sposobów ich osiągnięcia w leczeniu dzieci i młodzieży oraz pacjentów dorosłych;
- 3) umiejętność formułowania diagnozy pacjentów w różnym wieku zgodnej z założeniami psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej lub psychoterapii psychodynamicznej;
- 4) umiejętność dobierania optymalnej formy terapii, zawierania kontraktu terapeutycznego z dziećmi i młodzieżą i ich rodzicami oraz pacjentami dorosłymi;
- 5) umiejętność rozumienia wypowiedzi i zachowań dziecka i nastolatka oraz pacjentów dorosłych;
- 6) umiejętność konstruowania hipotez i ich weryfikowania;
- 7) umiejętność formułowania interwencji terapeutycznych w zależności od wieku pacjenta i formy psychoterapii;
- 8) umiejętność stosowania oddziaływań adekwatnych do formy psychoterapii, etapów procesu leczenia i wieku pacjenta;
- 9) umiejętność oceny wpływu oddziaływań na zmiany zachodzące w pacjencie z uwzględnieniem specyfiki rozwojowej;
- 10) umiejętność rozumienia siebie w procesie psychoterapii;
- 11) umiejętność rozumienia dynamiki procesu terapeutycznego oraz przeniesienia i przeciwprzeniesienia w procesie terapeutycznym;
- 12) umiejętność rozumienia zjawisk występujących w zespole zajmującym się leczeniem pacjentów w różnym wieku;
- 13) umiejętność rozumienia, modyfikacji oraz kończenia procesu terapeutycznego ze szczególnym uwzględnieniem pojawiających się trudności oraz powodów ewentualnego przerwania terapii.

Czas trwania kursu: 19 dni (152 godz.), w tym co najmniej 12,5 dnia (100 godz.) konceptualizacji i superwizji terapii pacjentów z zaburzeniami psychicznymi wieku rozwojowego.

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie ćwiczeń praktycznych.

Forma zaliczenia kursu: superwizor zaświadcza, że osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne opanowała wymagane umiejętności praktyczne zaliczając obowiązkowe opisy przypadków i zapisy sesji/transkrypcje/nagrania oraz wydając rekomendację osobie specjalizującej się.

Moduł VII

Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 - psychoterapia własna

Moduł realizowany jest w formie 1 z 2 staży kierunkowych trwających 256 godzin.

W psychoanalizie i psychoterapii psychoanalitycznej moduł realizowany jest w formie stażu kierunkowego: „Psychoanaliza lub psychoterapia psychoanalityczna szkoleniowa własna”, w czasie którego osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne realizuje psychoanalizę lub psychoterapię psychoanalityczną, prowadzoną w formie i z częstotliwością, które są właściwe dla modelu szkolenia w obrębie danego nurtu psychoanalitycznego.

W psychoterapii psychodynamicznej moduł realizowany jest w formie stażu kierunkowego: „Psychoterapia indywidualna lub grupowa”, w czasie którego osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne realizuje pracę własną, uznaną przez kierownika merytorycznego kursu, prowadzoną w formie oddziaływań indywidualnych lub grupowych. Doświadczenie własne w formie psychoterapii indywidualnej prowadzone będzie nie rzadziej niż raz w tygodniu.

1A.(A-VII) Staż kierunkowy: „Psychoanaliza lub psychoterapia psychoanalityczna szkoleniowa własna”

Cel stażu:

nabycie wiedzy na temat swojego funkcjonowania oraz trudności wpływających na różne etapy prowadzonej psychoterapii.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu własnego doświadczenia psychoterapeutycznego osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne poszerzy:

- 1) wiedzę na temat własnego funkcjonowania, sposobów wchodzenia i budowania relacji, obszarów własnych konfliktów i deficytów, które mogą wpływać na postrzeganie i odbiór dzieci, młodzieży i ich rodziców oraz pacjentów dorosłych ze szczególnym uwzględnieniem rozpoznawania zjawisk przeniesieniowo-przeciwprzeniesieniowych.

Czas trwania stażu: 32 dni (256 godz.).

Miejsce stażu: jednostka posiadająca doświadczenie w prowadzeniu psychoterapii w przedmiotowym podejściu.

Forma zaliczenia stażu: zaświadczenie od prowadzącego, potwierdzające uczestnictwo w rekomendowanej liczbie sesji własnej psychoanalizy lub psychoterapii psychoanalitycznej.

1B.(A-VII) Staż kierunkowy: „Psychoterapia indywidualna lub grupowa”

Cel stażu:

nabywanie wiedzy na temat swojego funkcjonowania, trudności wpływających na różne etapy prowadzonej psychoterapii.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu własnego doświadczenia psychoterapeutycznego osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne poszerzy:

- 1) wiedzę na temat własnego funkcjonowania, sposobów wchodzenia i budowania relacji, obszarów własnych konfliktów i deficytów, które mogą wpływać na postrzeganie i odbiór dzieci, młodzieży i ich rodziców oraz pacjentów dorosłych ze szczególnym uwzględnieniem rozpoznawania zjawisk przeniesieniowo-przeciwprzeniesieniowych.

Czas trwania stażu: 32 dni (256 godz.).

Miejsce stażu: jednostka posiadająca doświadczenie w prowadzeniu psychoterapii w przedmiotowym podejściu.

Forma zaliczenia stażu: zaświadczenie od prowadzącego, potwierdzające uczestnictwo w wymaganej liczbie sesji psychoterapeutycznych.

Moduł VIII

Staż kierunkowy w podejściu psychoanalitycznym oraz psychodynamicznym

Moduł realizowany jest w formie 1 stażu kierunkowego trwających 360 godzin.

1.(A-VIII) Staż kierunkowy: „W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych z użyciem psychoterapii”

Cel stażu:

w czasie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych jako członek zespołu. Przystwaja wiedzę dotyczącą zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, emocjonalnych i behawioralnych w szczególności osób w wieku rozwojowym oraz nabywa umiejętności praktyczne w przeprowadzaniu oceny klinicznej w/w zaburzeń i planowaniu oraz prowadzeniu leczenia.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego;
- 2) prowadzenia rozpoznania klinicznego we współpracy z psychiatrą;
- 3) wskazania adekwatnych metod postępowania psychoterapeutycznego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego, kontekstu rodzinnego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 4) przekazywania wyników diagnozy członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 45 dni (360 godz.), w tym 15 dni (120 godz.) stażu powinno być realizowane w klinice albo na oddziale psychiatrycznym wieku rozwojowego o charakterze stacjonarnym. Pozostała część stażu czyli 30 dni (240 godz.) powinna być realizowana w innych placówkach prowadzących psychoterapię dzieci i młodzieży (co najmniej 120 godzin) lub placówkach zajmujących się leczeniem osób dorosłych, uznanych przez kierownika merytorycznego kursu.

Miejsce stażu: klinika albo oddział psychiatryczny wieku rozwojowego o charakterze stacjonarnym oraz placówka prowadząca psychoterapię dzieci i młodzieży oraz placówka zajmująca się leczeniem osób dorosłych, np. oddziały dzienne psychiatryczne, poradnie zdrowia psychicznego, centra zdrowia psychicznego, środowiskowe poradnie psychologiczne, środowiskowe centra zdrowia psychicznego, centra psychoterapii, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki pobytu dziennego, Ośrodki Wczesnej Interwencji, Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii (MOS-y), Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze (MOW-y), organizacje pozarządowe.

Forma zaliczenia stażu: kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy:

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
  - a) świadczenia zdrowotne,
  - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
  - c) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia:
  - a) definicja zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia,
  - b) prawo wykonywania zawodu,
  - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe,
  - d) kwalifikacje zawodowe,
  - e) eksperyment medyczny,
  - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,

- g) dokumentacja medyczna,
- h) prawa pacjenta a powinności pracownika ochrony zdrowia;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
  - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
  - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
  - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządów zawodowych w ochronie zdrowia:
  - a) zadania samorządów w ochronie zdrowia,
  - b) prawa i obowiązki członków samorządów w ochronie zdrowia,
  - c) odpowiedzialność zawodowa pracowników ochrony zdrowia – postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem;
- 6) odpowiedzialność prawna pracowników ochrony zdrowia – karna, cywilna:
  - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy),
  - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

WARIANT B

PODEJŚCIE POZNAWCZO-BEHAWIORALNE

W modelach stanowiących bazę dla psychoterapii poznawczo-behawioralnej podkreśla się rolę procesu uczenia się, wpływu środowiska oraz czynników poznawczych, jako elementów pośredniczących w powstawaniu i leczeniu zaburzeń. Terapia poznawcza wywodzi się z poznawczego modelu zaburzeń psychicznych, który zakłada, że procesy przetwarzania informacji leżą u podłoża zrozumienia nieprzystosowanego zachowania i procesu terapeutycznego. Wspólną cechą wielu zaburzeń psychicznych i problemów emocjonalnych jest występowanie dysfunkcyjnych myśli automatycznych, schematów oraz zniekształceń poznawczych, które pośredniczą w utrwalaniu się specyficznych emocji i wpływają na zachowanie. Teoria behawioralna opiera się na mechanizmach uczenia zachowań oraz ich wzmocnienia i wygaszania, które mają optymalizować działanie osoby w danej sytuacji. W psychopatologii zachowania są racjonalne z punktu widzenia osoby je prezentującej, ale zmniejszają możliwości efektywnego działania. Główne założenia teorii poznawczo-behawioralnej to:

- 1) aktywność poznawcza - procesy, treści i struktury poznawcze wpływają na emocje i zachowania;
- 2) zmianę behawioralną i emocjonalną można wywołać poprzez zmianę poznawczą;
- 3) jednostka aktywnie konstruuje własną rzeczywistość; percepcja, uczenie się, wiedza są produktami systemu przetwarzania informacji, który aktywnie selekcjonuje, filtruje i interpretuje bodźce z otoczenia - w wyniku tego procesu jednostka aktywnie nadaje znaczenie bodźcom;
- 4) treści i procesy poznawcze można monitorować i zmieniać;
- 5) aktywność poznawcza jest dostępna operacjonalizacji i badaniu empirycznemu;
- 6) zmiana poznawcza zajmuje centralne miejsce w procesie zmiany funkcjonowania jednostki.

W terapii poznawczo-behawioralnej wykorzystywane są techniki poznawcze, behawioralne oraz oparte na procesach przetwarzania emocjonalnego. Standardy postępowania i zalecenia do stosowania terapii poznawczo-behawioralnej

szczegółowo są opisywane w zaleceniach NICE (ang. *National Institute for Health and Care Excellence*) oraz APA (ang. *American Psychiatric Association*).

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia specjalizacyjnego w podejściu poznawczo-behawioralnym

Celem kształcenia jest przygotowanie osoby odbywającej szkolenie specjalizacyjne do prowadzenia psychoterapii, w szczególności dzieci, młodzieży oraz rodzin, w tym:

- 1) budowania konceptualizacji problemu pacjenta z uwzględnieniem kontekstu kulturowego i środowiskowego, w tym rodzinnego;
- 2) planowania postępowania terapeutycznego i/lub rehabilitacyjnego;
- 3) prowadzenia samodzielnej pracy psychoterapeutycznej.

B. Sposób organizacji szkolenia w podejściu poznawczo-behawioralnym

Kształcenie w wariantcie B odbywa się w wybranym przez osobę realizującą szkolenie specjalizacyjne podejściu poznawczo-behawioralnym. Realizowane jest w formie 8 modułów obejmujących 6 kursów specjalizacyjnych i 3 staże kierunkowe.

II. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Programu specjalizacji w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży w podejściu poznawczo-behawioralnym trwa 4 lata i obejmuje:

- 1) 8 modułów trwających łącznie 1224 godzin, w tym:
  - a) 6 kursów specjalizacyjnych w wymiarze 752 godziny, w tym
    - 96 godzin wiedzy teoretycznych w ramach modułów I-II,
    - 376 godzin zajęć teoretyczno-warsztatowych z modułów III-V (nie mniej niż 220 godzin przeznaczonych jest na problemy psychoterapii dzieci i młodzieży),
    - 280 godzin superwizji z modułu VI (co najmniej 100 godzin przeznaczonych na superwizję terapii pacjentów z zaburzeniami psychicznymi wieku rozwojowego),

b) 3 staże kierunkowe w wymiarze 472 godzin, w tym:

- rozwój osobisty z modułu VII obejmuje 112 godziny oddziaływań indywidualnych lub grupowych (które mogą być zorganizowane jako dodatkowy element całościowego kursu prowadzonego przez ośrodek),
- staże kierunkowe z modułu VIII obejmują 360 godzin, z czego 120 godzin musi odbywać się na stacjonarnych oddziałach psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży, kolejnych 120 godzin musi być realizowane w placówkach zajmujących się diagnozowaniem oraz leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii, pozostałe 120 godzin może być realizowane w placówkach zajmujących się diagnozowaniem oraz leczeniem zaburzeń psychicznych z użyciem psychoterapii w wieku dorosłym;

2) kurs jednolity w wymiarze 16 godzin;

3) staż podstawowy trwający 5000 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji.

Plan kształcenia w podejściu poznawczo-behawioralnym	Liczba dni	Liczba godzin
Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe		
Moduł I Wybrane elementy wiedzy medycznej		
Kurs specjalizacyjny: 1. Psychopatologia, diagnoza nozologiczna i leczenie zaburzeń psychicznych	5	40
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	5	40
Moduł II Podstawy psychoterapii		
Kurs specjalizacyjny: 1. Podstawy psychoterapii	7	56

Plan kształcenia w podejściu poznawczo-behawioralnym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	7	56
Moduł III Teoria i praktyka w podejściu poznawczo-behawioralnym		
Kurs specjalizacyjny: 1. Teoria i praktyka w podejściu poznawczo-behawioralnym	12	96
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	12	96
Moduł IV Terapia poznawczo-behawioralna zaburzeń psychicznych i problemów emocjonalnych osób dorosłych, młodzieży i dzieci		
Kurs specjalizacyjny: 1. Terapia poznawczo-behawioralna zaburzeń psychicznych i problemów emocjonalnych dzieci, młodzieży i osób dorosłych	30	240
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	30	240
Moduł V Terapia poznawczo-behawioralna specyficznych problemów wieku rozwojowego		
Kurs specjalizacyjny: 1. Terapia poznawczo-behawioralna specyficznych problemów wieku rozwojowego	5	40
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	5	40

Plan kształcenia w podejściu poznawczo-behawioralnym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Moduł VI Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 – konceptualizacja i superwizja		
Kurs specjalizacyjny: 1. Konceptualizacja i superwizja w podejściu poznawczo-behawioralnym	35	280
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	35	280
Moduł VII Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – rozwój osobisty		
Staż kierunkowy: 1. Rozwój osobisty	14	112
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	14	112
Moduł VIII Staż kierunkowe w podejściu poznawczo-behawioralnym		
Staż kierunkowe: 1. W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii 2. W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych w wieku dorosłym z użyciem psychoterapii	30 15	240 120
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	45	360
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach wszystkich modułów	153	1224

Plan kształcenia w podejściu poznawczo-behawioralnym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Kurs specjalizacyjny jednolity: Prawo medyczne	2	16
Staż podstawowy	625	5000
Samokształcenie	104	832
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego	884	7072
Urlopy wypoczynkowe	104	832
Dni ustawowo wolne od pracy	56	448
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego	1044	8352

III. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego w podejściu poznawczo-behawioralnym

- 1) Psychopatologia, diagnoza nozologiczna zaburzeń psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego na przestrzeni poszczególnych faz rozwojowych (wg ICD, DSM, DC) oraz mechanizmy i przyczyny ich powstawania, a także zasady ich leczenia.
- 2) Mechanizmy i przyczyny rozwoju uzależnień.
- 3) Podstawy farmakoterapii.
- 4) Organizacja opieki psychiatrycznej w Polsce, w tym dla dzieci, młodzieży i ich rodzin.
- 5) Podstawy prawne związane z procedurami prawnymi dotyczącymi dziecka i jego rodziny.
- 6) Kwalifikacja do leczenia psychiatrycznego, w tym z użyciem psychoterapii.

- 7) Teoria i praktyka w modelu poznawczo-behawioralnym, założenia, zastosowania, skuteczność i naukowe podstawy terapii poznawczo-behawioralnej.
- 8) Relacja terapeutyczna w terapii poznawczo-behawioralnej.
- 9) Prowadzenie diagnozy zaburzeń psychicznych wieku rozwojowego z uwzględnieniem rozumienia podejścia poznawczo-behawioralnego.
- 10) Terapia w terapii poznawczo-behawioralnej.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego w podejściu poznawczo-behawioralnym

- 1) Definiowanie i rozpoznawanie objawów zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania oraz ich samodzielnego różnicowania.
- 2) Samodzielne formułowanie i sprawdzanie postawionych hipotez, interpretacja i integracji uzyskanych informacji, a także odniesienie się do wykonywanych badań dodatkowych.
- 3) Wskazanie adekwatnych metod postępowania z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz posiadanej wiedzy dotyczącej leczenia.
- 4) Umiejętność nawiązywania i podtrzymania relacji terapeutycznej z pacjentami.
- 5) Ustalenie kontraktu terapeutycznego, zbieranie informacji niezbędnych do tworzenia conceptualizacji pacjenta i jego problemu, budowanie hipotez diagnostycznych i terapeutycznych oraz ich weryfikacja.
- 6) Planowanie adekwatnych interwencji terapeutycznych i stosowanie strategii ukierunkowanych na wprowadzenie zmian.
- 7) Umiejętność rozpoznawania czynników wpływających na konieczność modyfikacji postępowania terapeutycznego i rozpoznawanie trudności.

IV. MODUŁY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO ORAZ FORMY I METODY KSZTAŁCENIA STOSOWANE W RAMACH MODUŁÓW

Moduł I

Wybrane elementy wiedzy medycznej

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 40 godzin.

1.(B-I) Kurs specjalizacyjny: „Psychopatologia, diagnoza nozologiczna i leczenie zaburzeń psychicznych”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością psychopatologii, mechanizmów i przyczyn powstawania zaburzeń psychicznych oraz zasad ich leczenia.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Psychopatologia, diagnoza nozologiczna zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego na przestrzeni poszczególnych faz rozwojowych (wg ICD, DSM, DC).
- 2) Mechanizmy i przyczyny powstawania zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego.
- 3) Zasady leczenia zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego.
- 4) Mechanizmy i przyczyny rozwoju uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych dzieci i młodzieży.
- 5) Psychopatologia i diagnoza nozologiczna (ICD, DSM) wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych.
- 6) Mechanizmy i przyczyny powstawania wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania.
- 7) Leczenie wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania wieku dorosłego.
- 8) Podstawy farmakoterapii.

- 9) Organizacja opieki psychiatrycznej w Polsce, w tym leczenia psychiatrycznego dla dzieci, młodzieży i ich rodzin.
- 10) Organizacja leczenia psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży.
- 11) Podstawy prawne związane z procedurami prawnymi dotyczącymi dziecka i jego rodziny.
- 12) Kwalifikacja do leczenia psychiatrycznego, w tym z użyciem psychoterapii ze szczególnym uwzględnieniem psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej, psychodynamicznej, poznawczo-behawioralnej, systemowej, humanistyczno-doświadczeniowej lub integracyjnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania i rozpoznawania objawów zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania;
- 2) samodzielnego różnicowania zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania;
- 3) samodzielnego formułowania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 4) interpretacji i integracji uzyskanych informacji;
- 5) odniesienia wyników badań diagnostycznych do celów i postawionych wcześniej hipotez;
- 6) wskazania adekwatnych metod postępowania z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów i seminariów.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

Moduł II

Podstawy psychoterapii

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 56 godzin.

1.(B-II) Kurs specjalizacyjny: „Podstawy psychoterapii”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością wybranych elementów wiedzy na temat różnych aspektów rozwoju, podstaw psychoterapii i jej głównych kierunków, a także zagadnień prawnych i etycznych w psychoterapii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Wybrane elementy wiedzy o osobowości i rozwoju człowieka w cyklu życia, czynniki kształtujące rozwój człowieka i osobowości, rozwój poznawczy, emocjonalny, społeczny, rozwój języka i komunikacji.
- 2) Teoretyczne podstawy psychoterapii.
- 3) Zagadnienia etyczne w psychoterapii.
- 4) Zagadnienia prawne w psychoterapii.
- 5) Czynniki społeczno-kulturowe w psychoterapii.
- 6) Podstawy dobrej praktyki, w tym zasady praktyki opartej na dowodach.
- 7) Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej.
- 8) Psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna - kryteria wyboru metody i formy w leczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
- 9) Psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna - kryteria wyboru metody i formy w leczeniu dorosłych, dzieci i młodzieży.
- 10) Specyfika prowadzenia psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym.
- 11) Główne kierunki w psychoterapii:
  - a) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia psychoanalitycznego oraz psychodynamicznego,
  - b) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia poznawczo-behawioralnego,
  - c) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia systemowego, praca z genogramem,

d) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia humanistyczno-doświadczeniowego,

e) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia integracyjnego.

12) Teoria procesu psychoterapeutycznego z uwzględnieniem czynników leczących w danym podejściu.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się:

- 1) umiejętnością rozpoznawania czynników ryzyka nieprawidłowego rozwoju i kształtowania się osobowości;
- 2) wiedzą na temat zasad etycznych i prawnych pracy psychoterapeuty, zasad etycznych obowiązujących w danym podejściu psychoterapeutycznym, potencjalnych problemów etycznych i prawnych;
- 3) wiedzą na temat wpływu środowiska na powstawanie zaburzeń zdrowia oraz na przebieg i trwałość wyników psychoterapii;
- 4) wiedzą o celach diagnostycznych badań psychologicznych i neuropsychologicznych oraz poznanie zasad interpretacji wyników testów standaryzowanych;
- 5) umiejętnością wykorzystania wyników badań psychologicznych i neuropsychologicznych w planowaniu psychoterapii, w szczególności dzieci i młodzieży;
- 6) wiedzą na temat diagnozy psychologicznej i neuropsychologicznej pod kątem możliwości stosowania danego podejścia psychoterapeutycznego;
- 7) znajomością sposobów konceptualizowania zaburzeń zdrowia w kontekście wybranych podejść psychoterapeutycznych;
- 8) umiejętnością doboru metody i formy psychoterapii w leczeniu, w szczególności dzieci i młodzieży (psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna);
- 9) znajomością specyficznych problemów związanych z prowadzeniem psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym;
- 10) znajomością zasad dobrej praktyki oraz praktyki opartej na dowodach, rozwój świadomości metodologicznej umożliwiającej pracę badawczą w dziedzinie psychoterapii, w szczególności psychoterapii dzieci i młodzieży.

Czas trwania kursu: 7 dni (56 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (22 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (34 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł III

Teoria i praktyka w podejściu poznawczo-behawioralnym

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 96 godzin.

1.(B-III) Kurs specjalizacyjny: „Teoria i praktyka w podejściu poznawczo-behawioralnym”

Cel kursu:

oczekuje się, że uczestnik po ukończeniu kursu wykaże się znajomością założeń terapii poznawczo-behawioralnej, stosowanych technik i prowadzenia procesu psychoterapeutycznego.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Wprowadzenie do terapii poznawczo-behawioralnej.
- 2) Teoria i praktyka w modelu poznawczo-behawioralnym, założenia, zastosowania, skuteczność i naukowe podstawy terapii poznawczo-behawioralnej.
- 3) Relacja terapeutyczna w terapii poznawczo-behawioralnej.
- 4) Diagnoza zaburzeń psychicznych wieku dorosłego i wieku rozwojowego z uwzględnieniem konceptualizacji poznawczo-behawioralnej.
- 5) Terapia behawioralna – techniki.
- 6) Terapia i techniki poznawcze.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) nawiązywania relacji terapeutycznej z pacjentami w różnym wieku, w tym pacjentami w wieku rozwojowym oraz funkcjonowania w relacji psychoterapeutycznej;
- 2) ustalania kontraktu terapeutycznego;

- 3) wyznaczenia tempa pracy i efektywnego wykorzystania czasu, zachowania struktury sesji;
- 4) zbierania informacji niezbędnych do tworzenia konceptualizacji pacjenta i jego problemu;
- 5) tworzenia poznawczo-behawioralnej konceptualizacji problemu pacjenta, konstruowania hipotez diagnostycznych i terapeutycznych oraz ich weryfikacja;
- 6) formułowania celów terapeutycznych i planowania adekwatnych interwencji terapeutycznych;
- 7) stosowania strategii ukierunkowanych na wprowadzenie zmiany, w tym stosowania technik poznawczych i behawioralnych;
- 8) koncentrowania się na kluczowych przekonaniach i zachowaniach pacjenta, modyfikacji przekonań;
- 9) rozpoznawania czynników wpływających na konieczność modyfikacji postępowania terapeutycznego;
- 10) przewidywania trudności w terapii i pracy nad motywacją pacjenta.

Czas trwania kursu: 12 dni (96 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (26 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (70 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł IV

Terapia poznawczo-behawioralna zaburzeń psychicznych i problemów emocjonalnych osób dorosłych, młodzieży i dzieci

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 240 godzin.

1.(B-IV) Kurs specjalizacyjny: „Terapia poznawczo-behawioralna zaburzeń psychicznych i problemów emocjonalnych dzieci, młodzieży i osób dorosłych”

Cel kursu:

oczekuje się, że uczestnik po ukończeniu kursu wykaże się znajomością oraz umiejętnościami wykorzystania terapii poznawczo-behawioralnej w wybranych zaburzeniach psychicznych oraz problemach emocjonalnych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Zaburzenia afektywne - modele i postępowanie terapeutyczne w podejściu poznawczo-behawioralnym.
- 2) Model i terapia poznawczo-behawioralna zespołu lęku uogólnionego, napadów paniki, fobii prostych, fobii społecznej.
- 3) Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne w paradygmacie poznawczo-behawioralnym.
- 4) Zaburzenia somatyzacyjne i konwersyjne - koncepcja i terapia poznawczo-behawioralna.
- 5) Terapia poznawczo-behawioralna zaburzenia stresowego pourazowego i zaburzeń związanych z czynnikami stresowymi.
- 6) Osobowość i jej zaburzenia w koncepcji poznawczo-behawioralnej, dialektyczna terapia behawioralna, terapia nieprawidłowo kształtującej się osobowości.
- 7) Zastosowanie terapii poznawczo-behawioralnej w przypadku samookaleczeń i prób samobójczych.
- 8) Podejście poznawczo-behawioralne w leczeniu uzależnień.
- 9) Zaburzenia snu - techniki poznawczo-behawioralne.
- 10) Zaburzenia i dysfunkcje seksualne.
- 11) Zastosowania terapii poznawczo-behawioralnej w leczeniu zaburzeń z kręgu schizofrenii.
- 12) Poznawczo-behawioralna terapia par i rodzin.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) tworzenia wstępnej poznawczo-behawioralnej conceptualizacji problemu pacjenta, konstruowanie hipotez diagnostycznych i terapeutycznych oraz ich weryfikacja;
- 2) formułowania celów terapeutycznych i planowania interwencji terapeutycznych w odniesieniu do różnych problemów klinicznych pacjentów w wieku dorosłym oraz w wieku rozwojowym;
- 3) prowadzenia indywidualnej i grupowej terapii poznawczo-behawioralnej różnych problemów klinicznych pacjentów w wieku dorosłym oraz w wieku rozwojowym, z uwzględnieniem terapii rodzin;
- 4) formułowania podsumowania przeprowadzonych oddziaływań z oceną realizacji celów, zaistniałych trudności i ewentualnych modyfikacji, oceną korzyści, powodów ewentualnego przerwania terapii, dalszych planów terapeutycznych w stosunku do pacjenta i jego rodziny.

Czas trwania kursu: 30 dni (240 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (70 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (170 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł V

Terapia poznawczo-behawioralna specyficznych problemów wieku rozwojowego

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 40 godzin.

1.(B-V) Kurs specjalizacyjny: „Terapia poznawczo-behawioralna specyficznych problemów wieku rozwojowego”

Cel kursu:

oczekuje się, że uczestnik po ukończeniu kursu wykaże się znajomością i umiejętnościami wykorzystania terapii poznawczo-behawioralnej w wybranych problemach okresu rozwojowego.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Odrębności prowadzenia terapii poznawczo-behawioralnej w przypadku pacjentów w wieku rozwojowym, w tym terapia poznawcza nastolatka.
- 2) Terapia zaburzeń tikowych.
- 3) Terapia samookaleczeń, tendencji samobójczych, problemów w kontroli gniewu, zaniżonej samooceny.
- 4) Zaburzenia eksternalizacyjne dzieci i młodzieży - model i terapia w podejściu poznawczo-behawioralnym.
- 5) Zaburzenia ze spektrum autyzmu - zakres i możliwości stosowania technik poznawczo-behawioralnych.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) poszerzenia konceptualizacji problemu o konceptualizację funkcji objawów w systemie poznawczym pacjenta oraz w systemie rodzinnym;
- 2) wdrażania ukierunkowanych na pacjenta w wieku rozwojowym interwencji poznawczych i behawioralnych poprzez modyfikację zachowań otoczenia;
- 3) prowadzenia poznawczo-behawioralnej terapii rodzin;
- 4) nawiązywania i podtrzymywanie współpracy ze środowiskiem rodzinnym i szkolnym pacjenta;
- 5) pracy nad motywacją rodziny pacjenta;
- 6) tworzenia konceptualizacji, konstruowanie hipotez, celów terapeutycznych i planowania interwencji terapeutycznych w odniesieniu do specyficznych problemów klinicznych pacjentów w wieku rozwojowym.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (10 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (30 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł VI

Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1- konceptualizacja i superwizja

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 280 godzin.

1.(B-VI) Kurs specjalizacyjny: „Konceptualizacja i superwizja w podejściu poznawczo-behawioralnym”

Cel kursu:

oczekuje się, że w czasie kursu praca psychoterapeutyczna prowadzona metodami nabytymi w trakcie szkolenia przez osobę specjalizującą się będzie podlegała superwizji.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Superwizja i konceptualizacja przypadków w podejściu poznawczo-behawioralnym
- 2) Praktyka psychoterapeutyczna pod superwizją.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) nawiązywania relacji terapeutycznej z pacjentami w różnym wieku, w tym pacjentami w wieku rozwojowym;
- 2) ustalania kontraktu terapeutycznego;
- 3) wyznaczenia tempa pracy i efektywnego wykorzystania czasu;
- 4) nawiązywania i podtrzymywanie współpracy ze środowiskiem rodzinnym i szkolnym pacjenta;
- 5) formułowania diagnozy w kategoriach klasyfikacji zaburzeń psychicznych, w tym zaburzeń wieku rozwojowego;
- 6) konceptualizacji poznawczo-behawioralnej;
- 7) zbierania informacji niezbędnych do tworzenia konceptualizacji pacjenta i jego problemu;
- 8) tworzenia wstępnej konceptualizacji problemu pacjenta, konstruowanie hipotez diagnostycznych i terapeutycznych oraz ich weryfikacja;
- 9) poszerzenia konceptualizacji problemu o konceptualizację funkcji objawów w systemie poznawczym pacjenta oraz w systemie rodzinnym;

- 10) formułowania celów terapeutycznych i planowania adekwatnych do problemu i wieku pacjenta interwencji terapeutycznych;
- 11) stosowania strategii ukierunkowanych na wprowadzenie zmiany, w tym stosowania technik poznawczych i behawioralnych;
- 12) koncentrowania się na kluczowych przekonaniach i zachowaniach pacjenta, modyfikacji przekonań;
- 13) oceny skuteczności zastosowanych interwencji terapeutycznych z uwzględnieniem specyfiki rozwojowej oraz monitorowania zmiany;
- 14) pracy nad motywacją pacjenta i jego rodziny;
- 15) wdrażania ukierunkowanych na pacjenta w wieku rozwojowym interwencji poznawczych i behawioralnych poprzez modyfikację zachowań otoczenia;
- 16) prowadzenia poznawczo-behawioralnej terapii rodzin;
- 17) prowadzenia indywidualnej i grupowej terapii poznawczo-behawioralnej różnych problemów klinicznych pacjentów w wieku dorosłym oraz w wieku rozwojowym;
- 18) rozpoznawania czynników wpływających na konieczność modyfikacji postępowania terapeutycznego;
- 19) przewidywania trudności w terapii;
- 20) formułowania podsumowania przeprowadzonych oddziaływań z oceną realizacji celów, zaistniałych trudności i ewentualnych modyfikacji, oceną korzyści, powodów ewentualnego przerwania terapii, dalszych planów terapeutycznych w stosunku do pacjenta i jego rodziny.

Czas trwania kursu: 35 dni (280 godz.), w tym co najmniej 12,5 dnia (100 godz.) konceptualizacji i superwizji terapii pacjentów z zaburzeniami psychicznymi wieku rozwojowego.

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie ćwiczeń praktycznych.

Forma zaliczenia kursu: superwizor zaświadcza, że osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne opanowała wymagane umiejętności praktyczne zaliczając obowiązkowe opisy przypadków i zapisy sesji/transkrypcje/nagrania oraz wydając rekomendację osobie specjalizującej się.

Moduł VII

Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – rozwój osobisty

Moduł realizowany jest w formie 1 stażu kierunkowego trwającego 104 godzin.

1.(B-VII) Staż kierunkowy: „Rozwój osobisty”

Cel stażu:

osoba odbywająca specjalizację realizuje pracę własną, prowadzoną w formie oddziaływań indywidualnych lub grupowych, z uwzględnieniem treningu ukierunkowanego na rozpoznawanie własnych schematów poznawczych i ich modyfikację, pracy z genogramem oraz wykorzystaniem technik doświadczeniowych.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się:

- 1) umiejętnościami umożliwiającymi uzyskanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu, poznawaniem własnych sposobów przeżywania i cech osobowości zgodnie z danym podejściem, elementami samorefleksji i analizy własnego funkcjonowania w relacji psychoterapeutycznej.

Czas trwania stażu: 13 dni (104 godz.).

Miejsce stażu: jednostka posiadająca doświadczenie w prowadzeniu psychoterapii w przedmiotowym podejściu.

Forma zaliczenia kursu: zaświadczenie od prowadzącego psychoterapeuty potwierdzające uczestniczenie w rozwoju osobistym.

Moduł VIII

Stáže kierunkowe w podejściu poznawczo-behawioralnym

Moduł realizowany jest w formie 2 staży kierunkowych trwających łącznie 360 godzin.

1.(B-VIII) Staż kierunkowy: „W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii”

Cel stażu:

w czasie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych jako członek zespołu. Przyswaja wiedzę dotyczącą zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego oraz nabywa umiejętności praktyczne w przeprowadzaniu oceny klinicznej w/w zaburzeń i planowaniu oraz prowadzeniu leczenia.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego;
- 2) prowadzenia pacjenta z rozpoznaniem klinicznym we współpracy z psychiatrą;
- 3) wskazania adekwatnych metod postępowania psychoterapeutycznego uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 4) przekazu wyników diagnozy członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 30 dni (240 godz.).

Miejsce stażu: 15 dni (120 godz.) stażu powinno być realizowane w klinice albo na oddziale psychiatrycznym wieku rozwojowego o charakterze stacjonarnym.

Pozostała część stażu powinna być realizowana w innych placówkach prowadzących psychoterapię dzieci i młodzieży lub placówkach zajmujących się leczeniem osób dorosłych, uznanych przez kierownika merytorycznego kursu. Mogą to być na przykład: oddziały dzienne psychiatryczne, poradnie zdrowia psychicznego, centra zdrowia psychicznego, środowiskowe poradnie psychologiczne, środowiskowe centra zdrowia psychicznego, centra psychoterapii, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki pobytu dziennego, Ośrodki Wczesnej Interwencji, Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii (MOS-y), Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze (MOW-y), organizacje pozarządowe.

Forma zaliczenia stażu: kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

2.(B-VIII) Staż kierunkowy: „W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych w wieku dorosłym z użyciem psychoterapii”

Cel stażu:

w czasie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych jako członek zespołu. Przystwaja wiedzę dotyczącą zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych oraz nabywa umiejętności praktyczne w przeprowadzaniu oceny klinicznej w/w zaburzeń i planowaniu oraz prowadzeniu leczenia.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych;
- 2) prowadzenia pacjenta z rozpoznaniem klinicznym we współpracy z psychiatrą;
- 3) wskazania adekwatnych metod postępowania psychoterapeutycznego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 4) przekazu wyników diagnozy członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 15 dni (120 godz.).

Miejsce stażu: staż powinien być realizowany w klinice albo oddziale psychiatrycznym o charakterze stacjonarnym lub dziennym lub innych placówkach prowadzących psychoterapię (poradnia zdrowia psychicznego, centrum zdrowia psychicznego, centrum psychoterapii, klinika lub oddział leczenia nerwic, ośrodek leczenia uzależnień, ośrodek interwencji kryzysowej, ośrodki pobytu dziennego, zespół leczenia środowiskowego).

Forma zaliczenia stażu: kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy:

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
  - a) świadczenia zdrowotne,
  - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
  - c) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia:
  - a) definicja zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia,
  - b) prawo wykonywania zawodu,
  - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe,
  - d) kwalifikacje zawodowe,
  - e) eksperyment medyczny,
  - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
  - g) dokumentacja medyczna,
  - h) prawa pacjenta a powinności pracownika ochrony zdrowia;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
  - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
  - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
  - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządów zawodowych w ochronie zdrowia:
  - a) zadania samorządów w ochronie zdrowia,
  - b) prawa i obowiązki członków samorządów w ochronie zdrowia,

- c) odpowiedzialność zawodowa pracowników ochrony zdrowia –
postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności
zawodowej, postępowanie przed sądem;
- 6) odpowiedzialność prawna pracowników ochrony zdrowia – karna, cywilna:
  - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody,
naruszenie tajemnicy),
  - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość
lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie
sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

WARIANT C

PODEJŚCIE SYSTEMOWE

Prezentowany model szkolenia obejmuje minimalne wymagania oraz rekomendacje uwzględniające teoretyczne i praktyczne podstawy podejścia systemowego oraz rozwoju własnego psychoterapeuty w tym podejściu, a także specyfikę związaną z nurtami i szkołami jakie funkcjonują w obrębie podejścia systemowego, z włączeniem koncepcji opisujących rozwój wczesnodziecięcy w relacji diadycznej. Terminem podejście systemowe określa się dużą grupę szkół, nurtów i praktyk, których wspólną cechą jest odwołanie się do Ogólnej Teorii Systemów, metateorii dla której istotne pojęcia to relacyjność, przyczynowość cyrkularna, kontekst i ujęcie osoby jako istoty relacyjnej i dialogicznej. Najczęściej podejście systemowe w psychoterapii ma formę psychoterapii rodzin, której celem jest rozwiązanie problemów i konfliktów w rodzinie, odbudowa więzi między jej członkami, uruchomienie zasobów rodzinnych, ale zastosowanie podejścia jest znacznie szersze: obejmuje psychoterapię indywidualną, terapię par, systemowe konsultacje osób i instytucji zorganizowanych wokół problemów i objawów.

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia specjalizacyjnego w podejściu systemowym

Celem kształcenia jest przygotowanie osoby odbywającej szkolenie specjalizacyjne do prowadzenia psychoterapii, w szczególności dzieci, młodzieży oraz rodzin, w tym:

- 1) budowania konceptualizacji problemu pacjenta z uwzględnieniem kontekstu kulturowego i środowiskowego, w tym rodzinnego;
- 2) planowania postępowania terapeutycznego i/lub rehabilitacyjnego;
- 3) prowadzenia samodzielnej pracy psychoterapeutycznej.

B. Sposób organizacji szkolenia w podejściu systemowym

Kształcenie w wariantcie A odbywa się w wybranym przez osobę realizującą szkolenie specjalizacyjne podejściu systemowym. Realizowane jest w formie 8 modułów obejmujących 6 kursów specjalizacyjnych i 3 staże kierunkowe.

II. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Program specjalizacji w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży w podejściu systemowym trwa 4 lata i obejmuje:

- 1) 8 modułów trwających łącznie 1224 godziny, w tym:
  - a) 6 kursów specjalizacyjnych w wymiarze 608 godzin, w tym
    - 96 godzin wiedzy teoretycznych w ramach modułów I-II,
    - 180 godzin wiedzy teoretycznej oraz 180 godzin kształcenia umiejętności praktycznych z modułów III-V (nie mniej niż 220 godzin przeznaczonych jest na problemy psychoterapii dzieci i młodzieży),
    - 152 godziny superwizji z modułu VI (co najmniej 100 godzin przeznaczonych na superwizję terapii pacjentów z zaburzeniami psychicznymi wieku rozwojowego),
  - b) 3 staże kierunkowe w wymiarze 616 godzin, w tym:
    - terapia własna z modułu VII obejmuje 256 godzin oddziaływań indywidualnych lub grupowych,
    - staże kierunkowe z modułu VIII obejmują 360 godzin, z czego 120 godzin musi odbywać się na stacjonarnych oddziałach psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży, kolejnych 120 godzin musi być realizowane w placówkach zajmujących się diagnozowaniem oraz leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii, pozostałe 120 godzin może być realizowane w placówkach zajmujących się diagnozowaniem oraz leczeniem zaburzeń psychicznych z użyciem psychoterapii w wieku dorosłym; nie mniej niż 180 godzin powinno być realizowane w placówkach stosujących systemową terapię rodzin;
- 2) kurs jednolity w wymiarze 16 godzin;
- 3) staż podstawowy trwający 5000 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji.

Plan kształcenia w podejściu systemowym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Moduł I Wybrane elementy wiedzy medycznej		
Kurs specjalizacyjny: 1. Psychopatologia, diagnoza nozologiczna i leczenie zaburzeń psychicznych	5	40
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	5	40
Moduł II Podstawy psychoterapii		
Kurs specjalizacyjny: 1. Podstawy psychoterapii	7	56
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	7	56
Moduł III Teoria i praktyka w podejściu systemowym		
Kurs specjalizacyjny: 1. Teoria i praktyka w podejściu systemowym	14	112
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	14	112
Moduł IV Terapia rodzin w leczeniu zaburzeń psychicznych i w rozwiązywaniu problemów emocjonalnych dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych		
Kurs specjalizacyjny: 1. Terapia rodzin w leczeniu zaburzeń psychicznych i w rozwiązywaniu problemów emocjonalnych dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych	19	152
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	19	152

Plan kształcenia w podejściu systemowym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Moduł V Specyfika prowadzenia terapii systemowej w zależności od obecności różnych czynników		
Kurs specjalizacyjny: 1. Specyfika prowadzenia terapii systemowej w zależności od obecności różnorodnych czynników	12	96
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	12	96
Moduł VI Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 – konceptualizacja i superwizja		
Kurs specjalizacyjny: 1. Konceptualizacja i superwizja w podejściu systemowym	19	152
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	19	152
Moduł VII Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – terapia własna		
Staż kierunkowy: 1. Terapia własna indywidualna lub grupowa	32	256
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	32	256
Moduł VIII Staż kierunkowe w podejściu systemowym		
Staż kierunkowe: 1. W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii	30	240

Plan kształcenia w podejściu systemowym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
2. W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych w wieku dorosłym z użyciem psychoterapii	15	120
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	45	360
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach wszystkich modułów	153	1224
Kurs specjalizacyjny jednolity: Prawo medyczne	2	16
Staż podstawowy	625	5000
Samokształcenie	104	832
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego	884	7072
Urlopy wypoczynkowe	104	832
Dni ustawowo wolne od pracy	56	448
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego	1044	8352

III. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego w podejściu systemowym

- 1) Psychopatologia, diagnoza nozologiczna zaburzeń psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego na przestrzeni poszczególnych faz rozwojowych (wg ICD, DSM, DC) oraz mechanizmy i przyczyny ich powstawania, a także zasady ich leczenia.
- 2) Mechanizmy i przyczyny rozwoju uzależnień.
- 3) Podstawy farmakoterapii.
- 4) Organizacja opieki psychiatrycznej w Polsce, w tym dla dzieci, młodzieży i ich rodzin.

- 5) Podstawy prawne związane z procedurami prawnymi dotyczącymi dziecka i jego rodziny.
- 6) Kwalifikacja do leczenia psychiatrycznego, w tym z użyciem psychoterapii.
- 7) Założenia teoretyczne podejścia systemowego i rozwijających się w jego ramach szkół terapii, szczególnie: strukturalno-strategicznym, komunikacyjno-interakcyjnym, transgeneracyjnym, narracyjnym, skoncentrowanym na rozwiązaniu, dialogicznym, bazującym na przywiązaniu i mentalizacji.
- 8) Ograniczenia szkół i dylematy etyczne.
- 9) Znaczenie problematyki gender.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego w podejściu systemowym

- 1) Definiowanie i rozpoznawanie objawów zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania oraz ich samodzielnego różnicowania.
- 2) Samodzielne formułowanie i sprawdzanie postawionych hipotez, interpretacja i integracja uzyskanych informacji, a także odniesienie się do wykonywanych badań dodatkowych.
- 3) Wskazanie adekwatnych metod postępowania z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz posiadanej wiedzy dotyczącej leczenia.
- 4) Metody, techniki terapeutyczne praktykowane w ramach podejścia systemowego i rozwijających się w jego ramach określonych szkół terapii, szczególnie: strukturalno-strategicznym, komunikacyjno-interakcyjnym, transgeneracyjnym, narracyjnym, skoncentrowanym na rozwiązaniu, dialogicznym, bazującym na przywiązaniu i mentalizacji.
- 5) Zasady budowania przymierza terapeutycznego, formułowania kontraktu, kontekstu stosowania określonych technik terapeutycznych.

IV. MODUŁY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO ORAZ FORMY I METODY KSZTAŁCENIA STOSOWANE W RAMACH MODUŁÓW

Moduł I

Wybrane elementy wiedzy medycznej

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 40 godzin.

1.(C-I) Kurs specjalizacyjny: „Psychopatologia, diagnoza nozologiczna i leczenie zaburzeń psychicznych”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością psychopatologii, mechanizmów i przyczyn powstawania zaburzeń psychicznych oraz zasad ich leczenia.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Psychopatologia, diagnoza nozologiczna zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego na przestrzeni poszczególnych faz rozwojowych (wg ICD, DSM, DC).
- 2) Mechanizmy i przyczyny powstawania zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego.
- 3) Zasady leczenia zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego.
- 4) Mechanizmy i przyczyny rozwoju uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych dzieci i młodzieży.
- 5) Psychopatologia i diagnoza nozologiczna (ICD, DSM) wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych.
- 6) Mechanizmy i przyczyny powstawania wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania.
- 7) Leczenie wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania wieku dorosłego.
- 8) Podstawy farmakoterapii.

- 9) Organizacja opieki psychiatrycznej w Polsce, w tym leczenia psychiatrycznego dla dzieci, młodzieży i ich rodzin.
- 10) Organizacja leczenia psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży.
- 11) Podstawy prawne związane z procedurami prawnymi dotyczącymi dziecka i jego rodziny.
- 12) Kwalifikacja do leczenia psychiatrycznego, w tym z użyciem psychoterapii ze szczególnym uwzględnieniem psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej, psychodynamicznej, poznawczo-behawioralnej, systemowej, humanistyczno-doświadczeniowej lub integracyjnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania i rozpoznawania objawów zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania;
- 2) samodzielnego różnicowania zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania;
- 3) samodzielnego formułowania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 4) interpretacji i integracji uzyskanych informacji;
- 5) odniesienia wyników badań diagnostycznych do celów i postawionych wcześniej hipotez;
- 6) wskazania adekwatnych metod postępowania z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów i seminariów.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

Moduł II

Podstawy psychoterapii

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 56 godzin.

1.(C-II) Kurs specjalizacyjny: „Podstawy psychoterapii”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością wybranych elementów wiedzy na temat różnych aspektów rozwoju, podstaw psychoterapii i jej głównych kierunków, a także zagadnień prawnych i etycznych w psychoterapii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Wybrane elementy wiedzy o osobowości i rozwoju człowieka w cyklu życia, czynniki kształtujące rozwój człowieka i osobowości, rozwój poznawczy, emocjonalny, społeczny, rozwój języka i komunikacji.
- 2) Teoretyczne podstawy psychoterapii.
- 3) Zagadnienia etyczne w psychoterapii.
- 4) Zagadnienia prawne w psychoterapii.
- 5) Czynniki społeczno-kulturowe w psychoterapii.
- 6) Podstawy dobrej praktyki, w tym zasady praktyki opartej na dowodach.
- 7) Podstawy wiedzy z zakresu psychologii klinicznej.
- 8) Psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna - kryteria wyboru metody i formy w leczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
- 9) Psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna - kryteria wyboru metody i formy w leczeniu dorosłych, dzieci i młodzieży.
- 10) Specyfika prowadzenia psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym.
- 11) Główne kierunki w psychoterapii:
  - a) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia psychoanalitycznego oraz psychodynamicznego,
  - b) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia poznawczo-behawioralnego,
  - c) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia systemowego, praca z genogramem,

- d) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia humanistyczno-doświadczeniowego,
- e) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia integracyjnego.

12) Teoria procesu psychoterapeutycznego z uwzględnieniem czynników leczących w danym podejściu.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się:

- 1) umiejętnością rozpoznawania czynników ryzyka nieprawidłowego rozwoju i kształtowania się osobowości;
- 2) wiedzą na temat zasad etycznych i prawnych pracy psychoterapeuty, zasad etycznych obowiązujących w danym podejściu psychoterapeutycznym, potencjalnych problemów etycznych i prawnych;
- 3) wiedzą na temat wpływu środowiska na powstawanie zaburzeń zdrowia oraz na przebieg i trwałość wyników psychoterapii;
- 4) wiedzą o celach diagnostycznych badań psychologicznych i neuropsychologicznych oraz poznanie zasad interpretacji wyników testów standaryzowanych;
- 5) umiejętnością wykorzystania wyników badań psychologicznych i neuropsychologicznych w planowaniu psychoterapii, w szczególności dzieci i młodzieży;
- 6) wiedzą na temat diagnozy psychologicznej i neuropsychologicznej pod kątem możliwości stosowania danego podejścia psychoterapeutycznego;
- 7) znajomością sposobów konceptualizowania zaburzeń zdrowia w kontekście wybranych podejść psychoterapeutycznych;
- 8) umiejętnością doboru metody i formy psychoterapii w leczeniu, w szczególności dzieci i młodzieży (psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna);
- 9) znajomością specyficznych problemów związanych z prowadzeniem psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym;
- 10) znajomością zasad dobrej praktyki oraz praktyki opartej na dowodach, rozwój świadomości metodologicznej umożliwiającej pracę badawczą w dziedzinie psychoterapii, w szczególności psychoterapii dzieci i młodzieży.

Czas trwania kursu: 7 dni (56 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (22 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (34 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł III

Teoria i praktyka w podejściu systemowym

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 112 godzin.

1.(C-III) Kurs specjalizacyjny: „Teoria i praktyka w podejściu systemowym”

Cel kursu:

nabycie wiedzy teoretycznej i kompetencji praktycznych w zakresie prowadzenia psychoterapii systemowej w leczeniu dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Teoretyczne podstawy systemowego paradygmatu i psychoterapii systemowej. Perspektywa historyczna i współczesna.
- 2) Funkcjonowanie rodziny w kontekście społeczno-historyczno-kulturowym (w tym szczególnie: zmieniające się modele rodziny, problematyka genderowa; problematyka władzy w systemach społecznych i w relacjach).
- 3) Wczesne nurty i szkoły systemowej terapii rodzin: konceptualizacja funkcjonowania rodziny, procesu terapii i pozycji psychoterapeutów; każdy model uwzględnia następujące aspekty: założenia, przedstawiciele, podstawowe pojęcia, mechanizmy powstawania problemów w systemie rodzinnym, mechanizmy zmiany zachodzące w procesie terapii, kluczowe metody i techniki, opis roli terapeuty, zastosowania i ograniczenia modelu, aspekty etyczne.
- 4) Współczesne nurty terapii systemowej: paradygmat narracyjno-konstrukcjonistyczny - konceptualizacja funkcjonowania rodziny, procesu terapii i pozycji psychoterapeutów. Założenia terapii narracyjnej.

- 5) Rozwój więzi w systemie rodzinnym – koncepcja przywiązania asymilowana do rozumienia transgeneracyjnych i aktualnych doświadczeń przywiązaniowych członków rodziny. Terapia rodzin bazująca na koncepcji przywiązania.
- 6) Procesy mentalizowania w rodzinie. Terapia rodzin bazująca na mentalizacji.
- 7) Specyfika funkcjonowania rodzin patchworkowych.
- 8) Specyfika budowania przymierza terapeutycznego w terapii rodzin i par.
- 9) Znaczenie relacji terapeutycznej w terapii rodzin i par.
- 10) Problematyka etyczna w terapii rodzin i par.
- 11) Badania w terapii rodzin i par.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) rozumienia specyfiki przymierza terapeutycznego i relacji psychoterapeutycznej w terapii rodzin i par;
- 2) formułowania wstępnych hipotez, tworzenia spójnej konceptualizacji, konstruowania hipotez diagnostycznych i terapeutycznych korzystając z różnych nurtów terapii rodzin;
- 3) uzgadniania celów terapii i formułowania kontraktu;
- 4) prowadzenia sesji rodzinnej;
- 5) znajomości technik psychoterapeutycznych, rozpoznawania znaczenia kwestii genderowych w systemie rodzinnym, systemie terapeutycznym i ich wpływu na dynamikę relacji rozpoznawania znaczenia problematyki władzy w systemie rodzinnym i w systemie terapeutycznym i jej wpływu na dynamikę relacji rozpoznawania czynników wpływających na konieczność modyfikacji postępowania terapeutycznego;
- 6) rozpoznawania dylematów etycznych;
- 7) rozpoznania osobistych ograniczeń;
- 8) dostrzegania ograniczeń stosowanego podejścia;
- 9) przygotowania się do superwizji i regularnego korzystania z niej;
- 10) pracy w zespole i współpracy z innymi specjalistami.

Czas trwania kursu: 14 dni (112 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub w uzasadnionych przypadkach z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (64 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (48 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

Moduł IV

Terapia rodzin w leczeniu zaburzeń psychicznych i w rozwiązywaniu problemów emocjonalnych dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 152 godziny.

1.(C-IV) Kurs specjalizacyjny: „Terapia rodzin w leczeniu zaburzeń psychicznych i w rozwiązywaniu problemów emocjonalnych dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych”

Cel kursu:

zaznajomienie uczestników szkolenia z praktyką terapii rodzin, mechanizmami zmiany, wskazaniami i przeciwwskazaniami do tej formy oddziaływań psychoterapeutycznych, pracą w subsystemach i z założeniami indywidualnej terapii systemowej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Mechanizmy zaburzeń w modelu systemowym w odniesieniu do pacjentów w wieku rozwojowym.
- 2) Mechanizmy zmiany.
- 3) Wskazania do terapii rodzin i par.
- 4) Specyfika terapii rodzin patchworkowych. Praca systemowa z subsystemami.
- 5) Zasady oddziaływań praktycznych.
- 6) Zastosowanie technik terapeutycznych wobec specyficznych problemów.
- 7) Badania nad skutecznością terapii rodzin w określonych zaburzeniach.
- 8) Miejsce terapii rodzin w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych wieku rozwojowego.
- 9) Systemowa terapia indywidualna pacjentów w okresie dorastania.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) budowania przymierza terapeutycznego z pacjentami w różnym wieku;
- 2) zbudowania i utrzymania przemierza terapeutycznego z każdym członkiem rodziny w trakcie sesji i w trakcie całego procesu terapeutycznego;
- 3) sformułowania celu terapii uwzględniając perspektywę wszystkich członków rodziny;
- 4) równoważenia procesu kierowania przebiegiem sesji a podążaniem za aktywnością członków rodziny,
- 5) dostosowania języka do wieku, wykształcenia, pochodzenia członków rodziny konstruowania i interpretacji genogramu w przebiegu terapii rodzin;
- 6) stosowania zróżnicowanych technik terapeutycznych adekwatnych wobec specyficznych problemów;
- 7) rozumienia procesu terapeutycznego;
- 8) prowadzenia terapii rodzin w procesie leczenia zaburzeń i problemów psychicznych wieku rozwojowego;
- 9) formułowania podsumowania przeprowadzonych oddziaływań z oceną realizacji celów, zaistniałych trudności i ewentualnych modyfikacji, oceną korzyści, powodów ewentualnego przerwania terapii, dalszych planów terapeutycznych w stosunku do pacjenta.

Czas trwania kursu: 19 dni (152 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (88 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (64 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

Moduł V

Specyfika prowadzenia terapii systemowej w zależności od obecności różnych czynników

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 96 godzin.

1.(C-V) Kurs specjalizacyjny: „Specyfika prowadzenia terapii systemowej w zależności od obecności różnorodnych czynników”

Cel kursu:

zapoznanie osób szkolących się ze specyficznymi charakterystykami pacjenta i rodziny modyfikującymi przebieg systemowych oddziaływań terapeutycznych i wpływającymi na adekwatny dobór metod oddziaływania.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Specyfika prowadzenia terapii systemowej w zależności od fazy rozwoju identyfikowanego pacjenta.
- 2) Specyfika prowadzenia terapii systemowej w zależności od przebiegu rozwoju relacji wczesnodziecięcej.
- 3) Specyfika prowadzenia terapii systemowej w zależności od rodzaju psychopatologii.
- 4) Specyfika prowadzenia terapii systemowej w zależności od fazy cyklu życia rodziny oraz struktury rodziny.
- 5) Specyfika prowadzenia terapii systemowej w zależności od innych czynników mogących mieć znaczenie (np. pochodzenie społeczne rodziny, choroba terminalna w rodzinie).
- 6) Specyfika konsultacji systemowej w modelu zespołu reflektującego.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) rozpoznawania czynników wpływających na konieczność modyfikacji postępowania, przewidywania trudności;
- 2) prowadzenia terapii systemowej z uwzględnieniem wpływu różnych czynników (fazy rozwoju identyfikowanego pacjenta, rodzaju psychopatologii, fazy cyklu życia rodziny oraz struktury rodziny, innych czynników mogących mieć znaczenie);
- 3) formułowania podsumowania przeprowadzonych oddziaływań z oceną realizacji celów, zaistniałych trudności i ewentualnych modyfikacji, oceną korzyści, powodów ewentualnego przerwania terapii, dalszych planów terapeutycznych w stosunku do pacjenta;
- 4) prowadzenia konsultacji systemowej instytucji i osób włączonych w rozwiązywanie problemu;

- 5) współpracy z zespołami oraz systemami zaangażowanymi w proces rozwiązywania problemów i wspieranie procesów zdrowienia.

Czas trwania kursu: 12 dni (96 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (52 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (44 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

Moduł VI

Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 - konceptualizacja i superwizja

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 152 godzin.

1.(C-VI) Kurs specjalizacyjny: „Konceptualizacja i superwizja w podejściu systemowym”

Cel kursu:

umożliwienie osobom szkolącym się przedstawianie prowadzonych przez siebie procesów psychoterapeutycznych: sposobów konceptualizacji zgłaszanej problematyki, form zawartego kontraktu terapeutycznego, rozumienia faz zachodzącego procesu, rozumienia relacji psychoterapeutycznej w ramach podejścia systemowego.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Superwizja i konceptualizacja przypadków w podejściu systemowym.
- 2) Praktyka psychoterapeutyczna pod superwizją.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnościami:

- 1) analizowania przymierza terapeutycznego i relacji terapeutycznej;
- 2) budowania przymierza terapeutycznego z pacjentami w różnym wieku;
- 3) konceptualizowania problemów pacjenta i rozumienia ich uwarunkowań, umiejętność konstruowania hipotez;
- 4) prowadzenia pierwszego wywiadu z rodziną i kolejnych sesji terapeutycznych;

- 5) uzgadniania celów terapii i formułowania kontraktu;
- 6) konstruowania i interpretacji genogramu w przebiegu terapii rodzin;
- 7) stosowania pytań cyrkularnych, pytań narracyjnych i mentalizacyjnych;
- 8) stosowania zróżnicowanych technik terapeutycznych;
- 9) przewidywania trudności;
- 10) formułowania podsumowania przeprowadzonych oddziaływań z oceną realizacji celów, zaistniałych trudności i ewentualnych modyfikacji, oceną korzyści, powodów ewentualnego przerwania terapii, dalszych planów terapeutycznych w stosunku do pacjenta.

Czas trwania kursu: 19 dni (152 godz.), w tym co najmniej 12,5 dnia (100 godz.) przeznaczonych na superwizję terapii systemowej rodzin pacjentów dziecięcych i młodzieżowych.

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie ćwiczeń praktycznych.

Forma zaliczenia kursu: superwizor zaświadcza, że osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne opanowała wymagane umiejętności praktyczne zaliczając obowiązkowe opisy przypadków i zapisy sesji/transkrypcje/nagrania oraz wydając rekomendację osobie specjalizującej się.

Moduł VII

Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 - terapia własna

Moduł realizowany jest w formie 1 stażu kierunkowego trwającego 256 godzin.

1.(C-VII) Staż kierunkowy: „Terapia własna indywidualna lub grupowa”

Cel stażu:

stworzenie przestrzeni na poszerzenie wiedzy osoby szkolącej się o własnym funkcjonowaniu, stylu przywiązania, sposobach wchodzenia w relację, na poznanie własnych sposobów przeżywania i stylu reagowania, poszerzenie zdolności do metalizowania i analizowania własnego funkcjonowania w relacji psychoterapeutycznej w oparciu m.in. o pracę genogramową.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnościami umożliwiającymi:

- 1) uzyskanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu;
- 2) poznawanie własnych sposobów przeżywania i stylu reagowania;
- 3) poszerzanie zdolności do mentalizowania i analizowania własnego funkcjonowania w relacji psychoterapeutycznej;
- 4) rozpoznanie znaczenia doświadczeń wyniesionych z własnej rodziny pochodzenia i doświadczeń transgeneracyjnych;
- 5) rozpoznanie znaczenia płci i ról związanych z płcią w kulturze i relacji terapeutycznej.

Czas trwania modułu: 32 dni (256 godz.).

Miejsce stażu: jednostka posiadająca doświadczenie w prowadzeniu psychoterapii w przedmiotowym podejściu.

Forma zaliczenia stażu: zaświadczenie od prowadzącego psychoterapeuty potwierdzające uczestniczenie w terapii własnej.

Moduł VIII

Staże kierunkowe w podejściu systemowym

Moduł realizowany jest w formie 2 staży kierunkowych trwających łącznie 360 godzin. Nie mniej niż 180 godz. przeznaczonych na realizację staży kierunkowych powinno odbywać się w placówkach stosujących terapię systemową rodzin.

1.(C-VIII) Staż kierunkowy: „W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii”

Cel stażu:

w czasie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych jako członek zespołu. Przystwaja wiedzę dotyczącą zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego oraz nabywa

umiejętności praktyczne w przeprowadzaniu oceny klinicznej w/w zaburzeń i planowaniu oraz prowadzeniu leczenia.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego;
- 2) prowadzenia pacjenta z rozpoznaniem klinicznym we współpracy z psychiatrą;
- 3) wskazania adekwatnych metod postępowania psychoterapeutycznego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 4) przekazu wyników diagnozy członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 30 dni (240 godz.).

Miejsce stażu: nie mniej niż 15 dni (120 godz.) stażu powinno być realizowane w klinice albo na oddziale psychiatrycznym wieku rozwojowego o charakterze stacjonarnym. Pozostała część stażu powinna być realizowana w innych placówkach prowadzących psychoterapię dzieci i młodzieży lub placówkach zajmujących się leczeniem osób dorosłych, uznanych przez kierownika merytorycznego kursu. Mogą to być na przykład: oddziały dzienne psychiatryczne, poradnie zdrowia psychicznego, centra zdrowia psychicznego, środowiskowe poradnie psychologiczne, środowiskowe centra zdrowia psychicznego, centra psychoterapii, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki pobytu dziennego, Ośrodki Wczesnej Interwencji, Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii (MOS-y), Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze (MOW-y), organizacje pozarządowe.

Forma zaliczenia stażu: kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

2.(C-VIII) Staż kierunkowy: „W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych w wieku dorosłym z użyciem psychoterapii”

Cel stażu:

w czasie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych jako członek zespołu. Przyswaja wiedzę dotyczącą zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych oraz nabywa umiejętności praktyczne w przeprowadzaniu oceny klinicznej w/w zaburzeń i planowaniu oraz prowadzeniu leczenia.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych;
- 2) prowadzenia pacjenta z rozpoznaniem klinicznym we współpracy z psychiatrą;
- 3) wskazania adekwatnych metod postępowania psychoterapeutycznego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 4) przekazu wyników diagnozy członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 15 dni (120 godz.).

Miejsce stażu: staż powinien być realizowany w klinice albo oddziale psychiatrycznym o charakterze stacjonarnym lub dziennym lub innych placówkach prowadzących psychoterapię (poradnia zdrowia psychicznego, centrum zdrowia psychicznego, centrum psychoterapii, klinika lub oddział leczenia nerwic, ośrodek leczenia uzależnień, ośrodek interwencji kryzysowej, ośrodki pobytu dziennego, zespół leczenia środowiskowego).

Forma zaliczenia stażu: kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy:

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
  - a) świadczenia zdrowotne,
  - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
  - c) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia:
  - a) definicja zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia,
  - b) prawo wykonywania zawodu,
  - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe,
  - d) kwalifikacje zawodowe,
  - e) eksperyment medyczny,
  - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
  - g) dokumentacja medyczna,
  - h) prawa pacjenta a powinności pracownika ochrony zdrowia;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
  - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
  - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
  - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządów zawodowych w ochronie zdrowia:
  - a) zadania samorządów w ochronie zdrowia,
  - b) prawa i obowiązki członków samorządów w ochronie zdrowia,

- c) odpowiedzialność zawodowa pracowników ochrony zdrowia –
postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności
zawodowej, postępowanie przed sądem;
- 6) odpowiedzialność prawna pracowników ochrony zdrowia – karna, cywilna:
  - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody,
naruszenie tajemnicy),
  - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość
lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie
sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

WARIANT D

PODEJŚCIE HUMANISTYCZNO-DOŚWIADCZENIOWE

Podejścia humanistyczno-doświadczeniowe, w tym psychoterapia Gestalt, psychoterapia skoncentrowana na osobie, psychoterapia skoncentrowana na emocjach EFT (ang. *Emotionally Focused Therapy*), reprezentują jedną z głównych grup podejść w psychoterapii. Teorie i zasady psychoterapii humanistyczno-doświadczeniowej oparte są na pracach F. i L. Perlsów, C. Rogersa, J. Moreno, V. Frankla, G. Gendlina oraz współczesnych badaczy np. I. Yaloma, G. Yontefa, M. Spagnuolo Lobb, M. Coopera, R. Elliotta i L. Greenberga. Podejścia humanistyczno-doświadczeniowe akcentują relację psychoterapeutyczną oraz postawę psychoterapeuty jako główne czynniki leczące. Koncentrują się na procesualnym rozumieniu self, diagnozy, na obserwacji fenomenologicznej oraz na współtworzeniu nowych wzorców kontaktu, emocjonalnej i narracyjnej konsolidacji zmiany osiąganey w procesie psychoterapii. Teorie, metody i techniki psychoterapii humanistyczno-doświadczeniowej są często wykorzystywane w innych podejściach. Prezentowany tu model szkolenia obejmuje minimalne wymogi oraz rekomendacje uwzględniające teoretyczne i praktyczne podstawy psychoterapii prowadzonej w jednym z podejść humanistyczno-doświadczeniowych, w którym odbywać się będzie szkolenie specjalizacyjne oraz rozwój własny psychoterapeuty, a także specyfikę związaną z podejściami i szkołami jakie funkcjonują w obrębie tej grupy, w szczególności psychoterapii Gestalt, psychoterapii skoncentrowanej na osobie, psychoterapii skoncentrowanej na emocjach EFT.

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia specjalizacyjnego w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym

Celem kształcenia jest przygotowanie osoby odbywającej szkolenie specjalizacyjne do prowadzenia psychoterapii, w szczególności dzieci, młodzieży oraz rodzin, w tym:

- 1) budowania konceptualizacji problemu pacjenta z uwzględnieniem kontekstu kulturowego i środowiskowego, w tym rodzinnego;
- 2) planowania postępowania terapeutycznego i/lub rehabilitacyjnego;

- 3) prowadzenia samodzielnej pracy psychoterapeutycznej.

B. Sposób organizacji szkolenia w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym

Kształcenie w wariancie D odbywa się w wybranym przez osobę realizującą szkolenie specjalizacyjne, podejściu humanistyczno-doświadczeniowym.

Realizowane jest w formie 8 modułów obejmujących 6 kursów specjalizacyjnych i 3 staże kierunkowe.

II. CZAS TRWANIA SZKOLENIA W PODEJŚCIU SZCZEGÓŁOWYM

Program specjalizacji w dziedzinie psychoterapii i młodzieży w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym trwa 4 lata i obejmuje:

- 1) 8 modułów trwających łącznie 1224 godziny, w tym:
  - a) 6 kursów specjalizacyjnych w wymiarze 608 godzin, w tym:
    - 96 godzin wiedzy teoretycznych w ramach modułów I-II,
    - 180 godzin wiedzy teoretycznej oraz 180 godzin kształcenia umiejętności praktycznych z modułów III-V (nie mniej niż 220 godzin przeznaczonych jest na problemy psychoterapii dzieci i młodzieży),
    - 152 godzin superwizji z modułu VI (co najmniej 100 godzin przeznaczonych na superwizję terapii pacjentów z zaburzeniami psychicznymi wieku rozwojowego),
  - b) 3 staże kierunkowe w wymiarze 616 godzin, w tym:
    - psychoterapia własna z modułu VII obejmuje 256 godzin oddziaływań indywidualnych lub grupowych,
    - staże kierunkowe z modułu VIII obejmują 360 godzin, z czego 120 godzin musi odbywać się na stacjonarnych oddziałach psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży, kolejnych 120 godzin musi być realizowane w placówkach zajmujących się diagnozowaniem oraz leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii, pozostałe 120 godzin może być realizowane w placówkach zajmujących się diagnozowaniem oraz leczeniem zaburzeń psychicznych z użyciem psychoterapii w wieku dorosłym -

nie mniej niż 40 godzin powinno być realizowane w placówkach stosujących systemową terapię rodzin;

- 2) kurs jednolity w wymiarze 16 godzin;
- 3) staż podstawowy trwający 5000 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji.

Plan kształcenia w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Moduł I Wybrane elementy wiedzy medycznej		
Kurs specjalizacyjny: 1. Psychopatologia, diagnoza nozologiczna i leczenie zaburzeń psychicznych	5	40
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	5	40
Moduł II Podstawy psychoterapii		
Kurs specjalizacyjny: 1. Podstawy psychoterapii	7	56
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	7	56
Moduł III Teoria i praktyka w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym		
Kurs specjalizacyjny: 1. Teoria i praktyka w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym	14	112
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	14	112

Plan kształcenia w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Moduł IV Psychoterapia humanistyczno-doświadczeniowa w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych		
Kurs specjalizacyjny: 1. Psychoterapia humanistyczno-doświadczeniowa w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych wieku rozwojowego	12	96
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	12	96
Moduł V Psychoterapia w podejściach humanistyczno-doświadczeniowych pacjentów w wieku rozwojowym		
Kurs specjalizacyjny: 1. Psychoterapia humanistyczno-doświadczeniowa specyficznych problemów wieku rozwojowego	19	152
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	19	152
Moduł VI Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 – konceptualizacja i superwizja		
Kurs specjalizacyjny: 1. Konceptualizacja i superwizja w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym	19	152
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	19	152

Plan kształcenia w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Moduł VII Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – psychoterapia własna		
Staż kierunkowy:		
1. Psychoterapia własna indywidualna lub indywidualna i grupowa	32	256
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	32	256
Moduł VIII Staż kierunkowe w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym		
Staż kierunkowe:		
1. W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii	30	240
2. W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych w wieku dorosłym z użyciem psychoterapii	15	120
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	45	360
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach wszystkich modułów	153	1224
Kurs specjalizacyjny jednolity:		
Prawo medyczne	2	16
Staż podstawowy	625	5000
Samokształcenie	104	832
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego	884	7072
Urlopy wypoczynkowe	104	832
Dni ustawowo wolne od pracy	56	448
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego	1044	8352

III. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym

- 1) Psychopatologia, diagnoza nozologiczna zaburzeń psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego na przestrzeni poszczególnych faz rozwojowych (wg ICD, DSM, DC) oraz mechanizmy i przyczyny ich powstawania, a także zasady ich leczenia.
- 2) Mechanizmy i przyczyny rozwoju uzależnień.
- 3) Podstawy farmakoterapii.
- 4) Organizacja opieki psychiatrycznej w Polsce, w tym dla dzieci, młodzieży i ich rodzin.
- 5) Podstawy prawne związane z procedurami prawnymi dotyczącymi dziecka i jego rodziny.
- 6) Kwalifikacja do leczenia psychiatrycznego, w tym z użyciem psychoterapii.
- 7) Założenia teoretyczne dotyczące podejścia humanistyczno-doświadczeniowego oraz specyfika poszczególnych nurtów terapeutycznych, tj. Gestalt, psychoterapia skoncentrowana na osobie, psychoterapia skoncentrowana na emocjach EFT.
- 8) Mechanizmy zmiany, ograniczenia ww. nurtów, dylematy etyczne, znaczenie kontekstu kulturowego.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym

- 1) Definiowanie i rozpoznawanie objawów zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania oraz ich samodzielnego różnicowania.
- 2) Samodzielne formułowanie i sprawdzanie postawionych hipotez, interpretacja i integracja uzyskanych informacji, a także odniesienie się do wykonywanych badań dodatkowych.

- 3) Wskazanie adekwatnych metod postępowania z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz posiadanej wiedzy dotyczącej leczenia.
- 4) Poznanie metod oraz technik terapeutycznych praktykowanych w ramach wybranego podejścia humanistyczno-doświadczeniowego, tj. Gestalt, psychoterapia skoncentrowana na osobie, psychoterapia skoncentrowana na emocjach EFT.
- 5) Poznanie zasad budowania przymierza terapeutycznego, formułowania kontraktu, kontekstu stosowania określonych technik terapeutycznych.

IV. MODUŁY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO ORAZ FORMY I METODY KSZTAŁCENIA STOSOWANE W RAMACH MODUŁÓW

Moduł I

Wybrane elementy wiedzy medycznej

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 40 godzin.

1.(D-I) Kurs specjalizacyjny: „Psychopatologia, diagnoza nozologiczna i leczenie zaburzeń psychicznych”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością psychopatologii, mechanizmów i przyczyn powstawania zaburzeń psychicznych oraz zasad ich leczenia.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Psychopatologia, diagnoza nozologiczna zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego na przestrzeni poszczególnych faz rozwojowych (wg ICD, DSM, DC).
- 2) Mechanizmy i przyczyny powstawania zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego.
- 3) Zasady leczenia zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego.

- 4) Mechanizmy i przyczyny rozwoju uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych dzieci i młodzieży.
- 5) Psychopatologia i diagnoza nozologiczna (ICD, DSM) wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych.
- 6) Mechanizmy i przyczyny powstawania wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania.
- 7) Leczenie wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania wieku dorosłego.
- 8) Podstawy farmakoterapii.
- 9) Organizacja opieki psychiatrycznej w Polsce, w tym lecznictwa psychiatrycznego dla dzieci, młodzieży i ich rodzin.
- 10) Organizacja lecznictwa psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży.
- 11) Podstawy prawne związane z procedurami prawnymi dotyczącymi dziecka i jego rodziny.
- 12) Kwalifikacja do leczenia psychiatrycznego, w tym z użyciem psychoterapii ze szczególnym uwzględnieniem psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej, psychodynamicznej, poznawczo-behawioralnej, systemowej, humanistyczno-doświadczeniowej lub integracyjnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania i rozpoznawania objawów zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania;
- 2) samodzielnego różnicowania zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania;
- 3) samodzielnego formułowania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 4) interpretacji i integracji uzyskanych informacji;
- 5) odniesienia wyników badań diagnostycznych do celów i postawionych wcześniej hipotez;
- 6) wskazania adekwatnych metod postępowania z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów i seminariów.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

Moduł II

Podstawy psychoterapii

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 56 godzin.

1.(D-II) Kurs specjalizacyjny: „Podstawy psychoterapii”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością wybranych elementów wiedzy na temat różnych aspektów rozwoju, podstaw psychoterapii i jej głównych kierunków, a także zagadnień prawnych i etycznych w psychoterapii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Wybrane elementy wiedzy o osobowości i rozwoju człowieka w cyklu życia, czynniki kształtujące rozwój człowieka i osobowości, rozwój poznawczy, emocjonalny, społeczny, rozwój języka i komunikacji.
- 2) Teoretyczne podstawy psychoterapii.
- 3) Zagadnienia etyczne w psychoterapii.
- 4) Zagadnienia prawne w psychoterapii.
- 5) Czynniki społeczno-kulturowe w psychoterapii.
- 6) Podstawy dobrej praktyki, w tym zasady praktyki opartej na dowodach.
- 7) Podstawy wiedzy z zakresu psychologii klinicznej.
- 8) Psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna - kryteria wyboru metody i formy w leczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
- 9) Psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna - kryteria wyboru metody i formy w leczeniu dorosłych, dzieci i młodzieży.
- 10) Specyfika prowadzenia psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym.
- 11) Główne kierunki w psychoterapii:
  - a) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia psychoanalitycznego oraz psychodynamicznego,

- b) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia poznawczo-behawioralnego,
- c) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia systemowego, praca z genogramem,
- d) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia humanistyczno-doświadczeniowego,
- e) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia integracyjnego.

12) Teoria procesu psychoterapeutycznego z uwzględnieniem czynników leczących w danym podejściu.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się:

- 1) umiejętnością rozpoznawania czynników ryzyka nieprawidłowego rozwoju i kształtowania się osobowości;
- 2) wiedzą na temat zasad etycznych i prawnych pracy psychoterapeuty, zasad etycznych obowiązujących w danym podejściu psychoterapeutycznym, potencjalnych problemów etycznych i prawnych;
- 3) wiedzą na temat wpływu środowiska na powstawanie zaburzeń zdrowia oraz na przebieg i trwałość wyników psychoterapii;
- 4) wiedzą o celach diagnostycznych badań psychologicznych i neuropsychologicznych oraz poznanie zasad interpretacji wyników testów standaryzowanych;
- 5) umiejętnością wykorzystania wyników badań psychologicznych i neuropsychologicznych w planowaniu psychoterapii, w szczególności dzieci i młodzieży;
- 6) wiedzą na temat diagnozy psychologicznej i neuropsychologicznej pod kątem możliwości stosowania danego podejścia psychoterapeutycznego;
- 7) znajomością sposobów konceptualizowania zaburzeń zdrowia w kontekście wybranych podejść psychoterapeutycznych;
- 8) umiejętnością doboru metody i formy psychoterapii w leczeniu, w szczególności dzieci i młodzieży (psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna);
- 9) znajomością specyficznych problemów związanych z prowadzeniem psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym;

- 10) znajomością zasad dobrej praktyki oraz praktyki opartej na dowodach, rozwój świadomości metodologicznej umożliwiającej pracę badawczą w dziedzinie psychoterapii, w szczególności psychoterapii dzieci i młodzieży.

Czas trwania kursu: 7 dni (56 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (22 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (34 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł III

Teoria i praktyka w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 112 godzin.

1.(D-III) Kurs specjalizacyjny: „Teoria i praktyka w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym”

Cel kursu:

przedstawienie założeń terapii humanistyczno-doświadczeniowej, stosowanych przez nią technik oraz ich wykorzystania w praktyce klinicznej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

teoretyczne podstawy psychoterapii humanistyczno-doświadczeniowej:

- 1) psychoterapia Gestalt, Gestalt Play Therapy, psychoterapia skoncentrowana na osobie, psychoterapia skoncentrowana na emocjach EFT; perspektywa historyczna i współczesna;
- 2) wieloczynnikowe rozumienie problemów z obszaru zdrowia psychicznego (wzorce interpersonalne, myśli, emocje/uczucia, zachowania, neuronauka, biologia, kultura, społeczeństwo, duchowość);
- 3) humanistyczno-doświadczeniowe teorie rozwoju człowieka;
- 4) typ przywiązania i jego konsekwencje dla rozwoju człowieka;
- 5) znaczenie kontaktu i relacji terapeutycznej w psychoterapii humanistyczno-doświadczeniowej;
- 6) rola psychoterapeuty w procesie psychoterapii;

- 7) założenia i funkcje kontraktu terapeutycznego;
- 8) proces diagnozowania z uwzględnieniem konceptualizacji humanistyczno-doświadczeniowej;
- 9) założenia, zastosowanie i skuteczność psychoterapii humanistyczno-doświadczeniowej;
- 10) aktualne kierunki badań w obszarze psychoterapii – badania oparte o praktykę kliniczną, w tym badania jakościowe i badania nad procesem psychoterapii, w szczególności dotyczące wybranych podejść humanistyczno-doświadczeniowych.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) formułowania diagnozy zgodnej z założeniami wybranego podejścia humanistyczno-doświadczeniowego;
- 2) rozpoznawania zasobów i potrzeb, problemów pacjenta i ich uwarunkowań, określania celów psychoterapii w wybranym podejściu humanistyczno-doświadczeniowym;
- 3) ustalania wskazań do poszczególnych form psychoterapii;
- 4) zawierania kontraktu terapeutycznego;
- 5) obserwacji i rozumienia pacjenta;
- 6) budowania i funkcjonowania w relacji psychoterapeutycznej;
- 7) konstruowania hipotez i ich weryfikowania;
- 8) umiejętności przewidywania trudności w procesie psychoterapii i pracy nad motywacją pacjenta;
- 9) obserwacji i rozumienia siebie w kontekście procesu psychoterapii;
- 10) planowania oddziaływań psychoterapeutycznych z uwzględnieniem diagnozy i zmieniającego się procesu psychoterapeutycznego;
- 11) monitorowania procesu psychoterapeutycznego i modyfikowania go w zależności od bieżących potrzeb pacjenta.

Czas trwania kursu: 14 dni (112 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (60 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (52 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł IV

Psychoterapia humanistyczno-doświadczeniowa w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 96 godzin.

1.(D-IV) Kurs specjalizacyjny: „Psychoterapia humanistyczno-doświadczeniowa w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych wieku rozwojowego”

Cel kursu:

celem kursu jest przedstawienie i praktyczne zastosowanie metod leczenia zaburzeń psychicznych wieku rozwojowego z użyciem psychoterapii humanistyczno-doświadczeniowej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) podstawy indywidualnej psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym, w szczególności w podejściu Gestalt (w tym *Gestalt Play Therapy*) podejściu skoncentrowanym na osobie (w tym *Play Therapy*) oraz podejściu skoncentrowanym na emocjach EFT;
- 2) etapy procesu terapeutycznego;
- 3) zastosowanie technik psychoterapeutycznych w psychoterapii dzieci i młodzieży (m.in. techniki projekcyjne, rysunek, wizualizacja, praca z gliną, praca z piaskownicą, praca z użyciem pacynek, psychodrama);
- 4) podstawy psychoterapii grupowej w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych wieku rozwojowego;
- 5) specyfika pracy z grupą dziecięcą i młodzieżową;
- 6) podstawy pracy z rodziną w kontekście leczenia zaburzeń i problemów psychicznych dzieci i młodzieży;
- 7) uwzględnianie kontekstu kulturowego, rodzinno-społecznego i współpraca z poszczególnymi systemami w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych pacjentów w wieku rozwojowym.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) prowadzenia psychoterapii indywidualnej lub grupowej w wybranym podejściu humanistyczno-doświadczeniowym;
- 2) pracy z rodziną lub opiekunami w paradygmacie humanistyczno-doświadczeniowym;
- 3) rozpoznawania potrzeb i zasobów, rozumienia problemów pacjenta i ich uwarunkowań, określania celów psychoterapii, sposobów ich osiągnięcia wobec pacjentów w różnym wieku;
- 4) stosowania adekwatnych interwencji terapeutycznych w zależności od formy psychoterapii i wieku pacjenta;
- 5) obserwacji i rozumienia pacjenta w zależności od wieku pacjenta;
- 6) konstruowania hipotez i ich weryfikowania;
- 7) budowania relacji psychoterapeutycznej z osobą korzystającą z psychoterapii, identyfikowania trudności i reagowania w przypadku ich zaistnienia;
- 8) dostosowania języka do wieku, wykształcenia, pochodzenia osób korzystających z psychoterapii i ich opiekunów;
- 9) rozumienia procesu psychoterapeutycznego w zależności od formy psychoterapii i wieku pacjenta;
- 10) rozumienia i kończenia procesu psychoterapeutycznego, w tym zaistniałych trudności i ewentualnych modyfikacji oraz powodów ewentualnego przerwania psychoterapii;
- 11) rozumienia zjawisk występujących w zespole, w którym pracuje psychoterapeuta;
- 12) współpracy z zespołami interdyscyplinarnymi oraz podsystemami zaangażowanymi w proces zdrowienia.

Czas trwania kursu: 12 dni (96 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (52 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (44 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł V

Psychoterapia w podejściach humanistyczno-doświadczeniowych pacjentów w wieku rozwojowym

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 152 godziny.

1.(D-V) Kurs specjalizacyjny: „Psychoterapia humanistyczno-doświadczeniowa specyficznych problemów wieku rozwojowego”

Cel kursu:

przedstawienie i praktyczne zastosowanie metod leczenia specyficznych problemów wieku z użyciem psychoterapii humanistyczno-doświadczeniowej.

Zakres wiedzy teoretycznej:

treści nauczania obejmują specyfikę podejścia Gestalt lub innego podejścia lub podejść zaliczanych do grupy podejść humanistyczno-doświadczeniowych w zakresach tematycznych:

- 1) specyfika prowadzenia psychoterapii humanistyczno-doświadczeniowej pacjentów w różnym wieku rozwojowym;
- 2) rozwój psychoseksualny dzieci i młodzieży;
- 3) psychoterapia humanistyczno-doświadczeniowa wobec specyficznych problemów wieku rozwojowego (m.in. problemy tożsamościowe, niebinarność, transpłciowość, neuroróżnorodność, spektrum autyzmu);
- 4) psychoterapia humanistyczno-doświadczeniowa dzieci i młodzieży z problemem samookaleczeń i tendencji samobójczych;
- 5) psychoterapia humanistyczno-doświadczeniowa w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych dzieci i młodzieży, w tym psychoterapia pacjentów z doświadczeniem traumy, utraty i żałoby;
- 6) dobór form psychoterapii (indywidualna, grupowa, rodzinna) w zależności od specyfiki problemów pacjenta w wieku rozwojowym (faza rozwoju, psychopatologia, sytuacja rodzinna).

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) zbierania informacji niezbędnych do zawierania kontraktu terapeutycznego i nawiązywania relacji z pacjentem w wieku rozwojowym oraz jego opiekunami;
- 2) zawierania kontraktu terapeutycznego z pacjentem w wieku rozwojowym oraz jego opiekunami;
- 3) rozpoznawania potrzeb i zasobów, rozumienia problemów pacjenta i ich uwarunkowań, określania celów, sposobów ich osiągnięcia oraz dobrania formy psychoterapii w przypadku pacjentów w wieku rozwojowym;
- 4) formułowania diagnozy problemów dzieci i młodzieży zgodnej z założeniami wybranego podejścia humanistyczno-doświadczeniowego;
- 5) obserwacji i rozumienia pacjenta z uwzględnieniem jego wieku i specyfiki rozwojowej;
- 6) konstruowania hipotez i ich weryfikowania, formułowania i stosowania interwencji terapeutycznych w zależności od wieku pacjenta i formy psychoterapii;
- 7) oceny wpływu oddziaływań na zmiany zachodzące w pacjencie z uwzględnieniem specyfiki rozwojowej;
- 8) prowadzenia psychoterapii indywidualnej lub grupowej pacjenta w wieku rozwojowym w paradygmacie humanistyczno-doświadczeniowym;
- 9) umiejętność pracy z rodziną lub opiekunami w paradygmacie humanistyczno-doświadczeniowym;
- 10) rozumienia procesu psychoterapeutycznego w zależności od formy psychoterapii i wieku pacjenta;
- 11) przewidywania trudności;
- 12) rozumienia i kończenia procesu psychoterapeutycznego, w tym zaistniałych trudności i ewentualnych modyfikacji oraz powodów ewentualnego przerwania psychoterapii;
- 13) rozumienia zjawisk występujących w zespole, w którym pracuje psychoterapeuta;
- 14) współpracy z zespołami interdyscyplinarnymi oraz podsystemami zaangażowanymi w proces zdrowienia.

Czas trwania kursu: 19 dni (152 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (80 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (72 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł VI

Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 - konceptualizacja i superwizja

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 152 godziny.

1.(D-VI) Kurs specjalizacyjny: „Konceptualizacja i superwizja w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym”

Cel kursu:

umożliwienie osobom szkolącym się przedstawianie prowadzonych przez siebie procesów psychoterapeutycznych: sposobów konceptualizacji zgłaszanej problematyki, form zawartego kontraktu terapeutycznego, rozumienia faz zachodzącego procesu, rozumienia relacji psychoterapeutycznej w ramach podejścia humanistyczno-doświadczeniowego.

Zakres wiedzy teoretycznej:

treści nauczania obejmują specyfikę podejścia Gestalt lub innego podejścia lub podejść zaliczanych do grupy humanistyczno-doświadczeniowej w zakresach tematycznych:

- 1) superwizja i konceptualizacja procesów psychoterapeutycznych;
- 2) praktyka psychoterapeutyczna pod superwizją.

Wykaz umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnościami:

- 1) ustalania kontraktu i nawiązywania relacji z dziećmi, młodzieżą i ich rodzinami lub opiekunami;
- 2) rozpoznawania potrzeb i zasobów, rozumienia problemów pacjenta i ich uwarunkowań, określania celów psychoterapii oraz sposobów ich osiągnięcia;

- 3) formułowania diagnozy zgodnej z założeniami wybranego podejścia humanistyczno-doświadczeniowego oraz z uwzględnieniem wybranego systemu klasyfikacji;
- 4) dobierania formy psychoterapii oraz zawierania kontraktu z dziećmi, młodzieżą i ich rodzinami lub opiekunami;
- 5) obserwacji i rozumienia pacjentów w różnym wieku;
- 6) konstruowania hipotez i ich weryfikowania;
- 7) stosowania interwencji terapeutycznych w zależności od wieku pacjenta i formy psychoterapii (w tym *Gestalt Play Therapy, Play Therapy*);
- 8) stosowania oddziaływań adekwatnych do etapów procesu psychoterapii i wieku pacjenta;
- 9) oceny wpływu oddziaływań na zmiany zachodzące w pacjencie z uwzględnieniem specyfiki rozwojowej;
- 10) obserwacji i rozumienia siebie w procesie psychoterapii;
- 11) rozumienia procesu psychoterapeutycznego w zależności od formy psychoterapii i wieku pacjenta;
- 12) rozpoznawania i przewidywania trudności;
- 13) rozumienia zjawisk występujących w zespole, w którym pracuje psychoterapeuta w zależności od formy psychoterapii i wieku pacjentów;
- 14) rozumienia i kończenia procesu psychoterapeutycznego, w tym zaistniałych trudności i ewentualnych modyfikacji oraz powodów ewentualnego przerwania psychoterapii;
- 15) współpracy z zespołami interdyscyplinarnymi oraz podsystemami zaangażowanymi w proces zdrowienia.

Czas trwania kursu: 19 dni (152 godz.), w tym co najmniej 12,5 dnia (100 godz.) dydaktycznych konceptualizacji i superwizji psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym.

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie ćwiczeń praktycznych.

Forma zaliczenia kursu: superwizor zaświadcza, że osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne opanowała wymagane umiejętności praktyczne zaliczając obowiązkowe opisy przypadków i transkrypcje/nagrania oraz wydając rekomendację osobie specjalizującej się.

Moduł VII

Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 - psychoterapia własna

Moduł realizowany jest w formie 1 stażu kierunkowego trwającego 256 godzin.

1.(D-VII) Staż kierunkowy: „Psychoterapia własna indywidualna lub indywidualna i grupowa”

Cel stażu:

uczestnik odbywa psychoterapię własną w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym (psychoterapia Gestalt lub psychoterapia skoncentrowana na emocjach lub w innym podejściu humanistyczno-doświadczeniowym) w formie oddziaływań indywidualnych lub indywidualnych i grupowych. Psychoterapia własna powinna obejmować co najmniej 100 sesji psychoterapii indywidualnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się:

- 1) umiejętnościami umożliwiającymi autodiagnozę własnych trwałych wzorców relacyjnych i mechanizmów funkcjonowania, w tym w relacji psychoterapeutycznej.

Czas trwania stażu: 32 dni (256 godz.).

Miejsce stażu: jednostka posiadająca doświadczenie w prowadzeniu psychoterapii w przedmiotowym podejściu.

Forma zaliczenia stażu: zaświadczenie od prowadzącego psychoterapeuty potwierdzające uczestniczenie w psychoterapii własnej.

Moduł VIII

Stáže kierunkowe w podejściu humanistyczno-doświadczeniowym

Moduł realizowany jest w formie 2 staży kierunkowych trwających łącznie 360 godzin.

1.(D-VIII) Staż kierunkowy: „W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii”

Cel stażu:

w czasie stażu osoba specjalizująca się uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i oddziaływaniach terapeutycznych jako członek zespołu. Przystwaja wiedzę dotyczącą zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego oraz nabywa umiejętności praktyczne w przeprowadzaniu oceny klinicznej w/w zaburzeń i planowaniu oraz prowadzeniu leczenia i psychoterapii.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego;
- 2) prowadzenia pacjenta z rozpoznaniem klinicznym we współpracy z psychiatrą;
- 3) wskazania metod postępowania psychoterapeutycznego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i zasobów pacjenta w wieku rozwojowym oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 4) przekazu wyników diagnozy i aktualnej sytuacji pacjenta w wieku rozwojowym członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 30 dni (240 godz.), z czego 5 dni (40 godz.) powinno odbywać się w placówkach stosujących terapię systemową rodzin.

Miejsce stażu: nie mniej niż 120 godzin stażu powinno być realizowane w klinice albo na oddziale psychiatrycznym wieku rozwojowego o charakterze stacjonarnym. Pozostała część stażu powinna być realizowana w innych placówkach prowadzących psychoterapię dzieci i młodzieży lub placówkach zajmujących się leczeniem osób dorosłych, uznanych przez kierownika merytorycznego kursu. Mogą to być na przykład: oddziały dzienne psychiatryczne, poradnie zdrowia psychicznego, centra zdrowia psychicznego, środowiskowe poradnie psychologiczne, środowiskowe centra zdrowia psychicznego, centra psychoterapii, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki pobytu dziennego, Ośrodki Wczesnej Interwencji,

Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii (MOS-y), Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze (MOW-y), organizacje pozarządowe.

Forma zaliczenia stażu: kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

2.(D-VIII) Staż kierunkowy: „W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych w wieku dorosłym z użyciem psychoterapii”

Cel stażu:

w czasie stażu osoba specjalizująca się uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych jako członek zespołu. Przyswaja wiedzę dotyczącą zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych oraz nabywa umiejętności praktyczne w przeprowadzaniu oceny klinicznej w/w zaburzeń i planowaniu oraz prowadzeniu leczenia.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych;
- 2) prowadzenia pacjenta z rozpoznaniem klinicznym we współpracy z psychiatrą;
- 3) wskazania metod postępowania psychoterapeutycznego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i zasobów pacjenta oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 4) przekazu wyników diagnozy i aktualnej sytuacji pacjenta członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 15 dni (120 godz.).

Miejsce stażu: staż powinien być realizowany w klinice albo oddziale psychiatrycznym o charakterze stacjonarnym lub dziennym lub innych placówkach prowadzących psychoterapię (poradnia zdrowia psychicznego, centrum zdrowia psychicznego, centrum psychoterapii, klinika lub oddział leczenia nerwic, ośrodek leczenia uzależnień, ośrodek interwencji kryzysowej, ośrodki pobytu dziennego, zespół leczenia środowiskowego).

Forma zaliczenia stażu: kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy:

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
  - a) świadczenia zdrowotne,
  - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
  - c) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia:
  - a) definicja zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia,
  - b) prawo wykonywania zawodu,
  - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe,
  - d) kwalifikacje zawodowe,
  - e) eksperyment medyczny,
  - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
  - g) dokumentacja medyczna,
  - h) prawa pacjenta a powinności pracownika ochrony zdrowia;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
  - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
  - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
  - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządów zawodowych w ochronie zdrowia:
  - a) zadania samorządów w ochronie zdrowia,
  - b) prawa i obowiązki członków samorządów w ochronie zdrowia,

- c) odpowiedzialność zawodowa pracowników ochrony zdrowia –
postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności
zawodowej, postępowanie przed sądem;
- 6) odpowiedzialność prawna pracowników ochrony zdrowia – karna, cywilna:
  - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody,
naruszenie tajemnicy),
  - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość
lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie
sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

WARIANT E

PODEJŚCIE INTEGRACYJNE

Psychoterapia integracyjna łączy główne szkoły psychoterapii na poziomie ich koncepcji teoretycznych (metateoria) oraz wiedzy praktycznej i klinicznej. Podejście to opisuje uniwersalne zjawiska psychiczne i uniwersalne czynniki leczące. Jak wykazuje praktyka, psychoterapeuta integracyjny odwołuje się najczęściej do założeń jednego wybranego nurtu terapeutycznego i asymiluje jednocześnie wiedzę z innych uznanych modalności terapeutycznych. Dobiera on optymalne strategie i procedury zorientowane na potrzeby pacjenta i jego systemu rodzinnego, z uwzględnieniem specyfiki zgłaszanych problemów.

W podejściu tym sposoby diagnozowania określonych problemów klinicznych i zaburzeń psychicznych, jak i związane z nimi metody leczenia, wynikają z potwierdzonych naukowo badań (psychoterapia oparta na dowodach).

Prezentowany tu model szkolenia obejmuje minimalne wymagania oraz rekomendacje uwzględniające teoretyczne i praktyczne podstawy podejścia integracyjnego oraz rozwoju własnego psychoterapeuty w tym ujęciu, a także specyfikę wybranych modeli, ze szczególnym uwzględnieniem modelu integracyjnego asymilatywnego oraz odniesienia do praktyki opartej na dowodach naukowych.

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia specjalizacyjnego w podejściu integracyjnym

Celem kształcenia jest przygotowanie osoby odbywającej szkolenie specjalizacyjne do prowadzenia psychoterapii, w szczególności dzieci, młodzieży oraz rodzin, w tym:

- 1) budowania konceptualizacji problemu pacjenta z uwzględnieniem kontekstu kulturowego i środowiskowego, w tym rodzinnego;
- 2) planowania postępowania terapeutycznego i/lub rehabilitacyjnego;
- 3) prowadzenia samodzielnej pracy psychoterapeutycznej.

B. Sposób organizacji szkolenia w podejściu integracyjnym

Kształcenie w wariancie E odbywa się w wybranym przez osobę odbywającą szkolenie specjalizacyjne podejściu integracyjnym. Realizowane jest w formie 8 modułów obejmujących 6 kursów specjalizacyjnych i 3 staże kierunkowe.

II. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Blok szczegółowy programu specjalizacji w dziedzinie psychoterapii i młodzieży w podejściu integracyjnym trwa 4 lata i obejmuje:

- 1) 8 modułów trwających łącznie 1224 godziny, w tym:
  - a) 6 kursów specjalizacyjne w wymiarze 608 godzin, w tym:
    - 96 godzin wiedzy teoretycznych w ramach modułów I-II,
    - 180 godzin wiedzy teoretycznej oraz 180 godzin kształcenia umiejętności praktycznych z modułów III-V (nie mniej niż 180 godzin przeznaczonych na kształcenie z terapii systemowej rodzin dzieci i młodzieży),
    - 152 godziny superwizji z modułu VI (co najmniej 75 godzin przeznaczonych na superwizję terapii systemowej rodzin pacjentów dziecięcych i młodzieżowych),
  - b) 3 staże kierunkowe w wymiarze 616 godzin, w tym:
    - terapia własna z modułu VII obejmuje 256 godzin oddziaływań indywidualnych lub grupowych,
    - staże kierunkowe z modułu VIII obejmują 360 godzin, z czego 120 godzin musi odbywać się na stacjonarnych oddziałach psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży, kolejnych 120 godzin musi być realizowane w placówkach zajmujących się diagnozowaniem oraz leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii, pozostałe 120 godzin może być realizowane w placówkach zajmujących się diagnozowaniem oraz leczeniem zaburzeń psychicznych z użyciem psychoterapii w wieku dorosłym - nie mniej niż 120 godzin powinno być realizowane w placówkach stosujących systemową terapię rodzin;

- 2) kurs jednolity w wymiarze 16 godzin;
- 3) staż podstawowy trwający 5000 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji.

Plan kształcenia w podejściu integracyjnym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Moduł I Wybrane elementy wiedzy medycznej		
Kurs specjalizacyjny: 1. Psychopatologia, diagnoza nozologiczna i leczenie zaburzeń psychicznych	5	40
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	5	40
Moduł II Podstawy psychoterapii		
Kurs specjalizacyjny: 1. Podstawy psychoterapii	7	56
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	7	56
Moduł III Teoria i praktyka w podejściu integracyjnym		
Kurs specjalizacyjny: 1. Teoria i praktyka w podejściu integracyjnym	12	96
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	12	96
Moduł IV Terapia integracyjna w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych dzieci, młodzieży i dorosłych		
Kurs specjalizacyjny: 1. Terapia integracyjna w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych dzieci, młodzieży i dorosłych	14	112

Plan kształcenia w podejściu integracyjnym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	14	112
Moduł V Terapia integracyjna a specyficzne problemy kliniczne wieku rozwojowego		
Kurs specjalizacyjny: 1. Terapia integracyjna a specyficzne problemy kliniczne wieku rozwojowego	19	152
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	19	152
Moduł VI Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 – konceptualizacja i superwizja		
Kurs specjalizacyjny: 1. Konceptualizacja i superwizja w podejściu integracyjnym	19	152
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	19	152
Moduł VII Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 – terapia własna		
Staż kierunkowy: 1. Terapia własna indywidualna lub grupowa	32	256
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	32	256
Moduł VIII Staż kierunkowe w podejściu integracyjnym		
Staż kierunkowe: 1. W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii	30	240

Plan kształcenia w podejściu integracyjnym Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
2. W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych w wieku dorosłym z użyciem psychoterapii	15	120
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	45	360
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach wszystkich modułów	153	1224
Kurs specjalizacyjny jednolity:		
Prawo medyczne	2	16
Staż podstawowy	625	5000
Samokształcenie	104	832
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego	884	7072
Urlopy wypoczynkowe	104	832
Dni ustawowo wolne od pracy	56	448
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego	1044	8352

III. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego w podejściu integracyjnym

- 1) Psychopatologia, diagnoza nozologiczna zaburzeń psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego na przestrzeni poszczególnych faz rozwojowych (wg ICD, DSM, DC) oraz mechanizmy i przyczyny ich powstawania, a także zasady ich leczenia.
- 2) Mechanizmy i przyczyny rozwoju uzależnień.
- 3) Podstawy farmakoterapii.
- 4) Organizacja opieki psychiatrycznej w Polsce, w tym dla dzieci, młodzieży i ich rodzin.

- 5) Podstawy prawne związane z procedurami prawnymi dotyczącymi dziecka i jego rodziny.
- 6) Kwalifikacja do leczenia psychiatrycznego, w tym z użyciem psychoterapii.
- 7) Założenia teoretyczne podejścia integracyjnego i rozwijających się w jego ramach określonych szkół terapii, w tym w modelu biopsychospołecznym, odnoszących się do psychologii rozwojowej.
- 8) Mechanizmy zmiany, ograniczenia szkół, dylematy etyczne.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego w podejściu integracyjnym

- 1) Definiowanie i rozpoznawanie objawów zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania oraz ich samodzielnego różnicowania.
- 2) Samodzielne formułowanie i sprawdzanie postawionych hipotez, interpretacja i integracji uzyskanych informacji, a także odniesienie się do wykonywanych badań dodatkowych.
- 3) Wskazanie adekwatnych metod postępowania z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz posiadanej wiedzy dotyczącej leczenia.
- 4) Poznanie metod oraz technik terapeutycznych praktykowanych w ramach podejścia integracyjnego i rozwijających się w jego ramach określonych szkół terapii.
- 5) Poznanie zasad budowania przymierza terapeutycznego, formułowania kontraktu, kontekstu stosowania określonych technik terapeutycznych.

IV. MODUŁY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO ORAZ FORMY I METODY KSZTAŁCENIA STOSOWANE W RAMACH MODUŁÓW

Moduł I

Wybrane elementy wiedzy medycznej

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 40 godzin.

1.(E-I) Kurs specjalizacyjny: „Psychopatologia, diagnoza nozologiczna i leczenie zaburzeń psychicznych”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością psychopatologii, mechanizmów i przyczyn powstawania zaburzeń psychicznych oraz zasad ich leczenia.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Psychopatologia, diagnoza nozologiczna zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego na przestrzeni poszczególnych faz rozwojowych (wg ICD, DSM, DC).
- 2) Mechanizmy i przyczyny powstawania zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego.
- 3) Zasady leczenia zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego.
- 4) Mechanizmy i przyczyny rozwoju uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych dzieci i młodzieży.
- 5) Psychopatologia i diagnoza nozologiczna (ICD, DSM) wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych.
- 6) Mechanizmy i przyczyny powstawania wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania.
- 7) Leczenie wybranych zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania wieku dorosłego.
- 8) Podstawy farmakoterapii.

- 9) Organizacja opieki psychiatrycznej w Polsce, w tym leczenia psychiatrycznego dla dzieci, młodzieży i ich rodzin.
- 10) Organizacja leczenia psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży.
- 11) Podstawy prawne związane z procedurami prawnymi dotyczącymi dziecka i jego rodziny.
- 12) Kwalifikacja do leczenia psychiatrycznego, w tym z użyciem psychoterapii ze szczególnym uwzględnieniem psychoanalizy, psychoterapii psychoanalitycznej, psychodynamicznej, poznawczo-behawioralnej, systemowej, humanistyczno-doświadczeniowej lub integracyjnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania i rozpoznawania objawów zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania;
- 2) samodzielnego różnicowania zaburzeń psychicznych, osobowości i zachowania;
- 3) samodzielnego formułowania i sprawdzania hipotez diagnostycznych;
- 4) interpretacji i integracji uzyskanych informacji;
- 5) odniesienia wyników badań diagnostycznych do celów i postawionych wcześniej hipotez;
- 6) wskazania adekwatnych metod postępowania z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów i seminariów.

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

Moduł II

Podstawy psychoterapii

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 56 godzin.

1.(E-II) Kurs specjalizacyjny: „Podstawy psychoterapii”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością wybranych elementów wiedzy na temat różnych aspektów rozwoju, podstaw psychoterapii i jej głównych kierunków, a także zagadnień prawnych i etycznych w psychoterapii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Wybrane elementy wiedzy o osobowości i rozwoju człowieka w cyklu życia, czynniki kształtujące rozwój człowieka i osobowości, rozwój poznawczy, emocjonalny, społeczny, rozwój języka i komunikacji.
- 2) Teoretyczne podstawy psychoterapii.
- 3) Zagadnienia etyczne w psychoterapii.
- 4) Zagadnienia prawne w psychoterapii.
- 5) Czynniki społeczno-kulturowe w psychoterapii.
- 6) Podstawy dobrej praktyki, w tym zasady praktyki opartej na dowodach.
- 7) Podstawy wiedzy z zakresu psychologii klinicznej.
- 8) Psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna - kryteria wyboru metody i formy w leczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
- 9) Psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna - kryteria wyboru metody i formy w leczeniu dorosłych, dzieci i młodzieży.
- 10) Specyfika prowadzenia psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym.
- 11) Główne kierunki w psychoterapii:
  - a) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia psychoanalitycznego oraz psychodynamicznego,
  - b) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia poznawczo-behawioralnego,
  - c) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia systemowego, praca z genogramem,

d) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia humanistyczno-doświadczeniowego,

e) założenia, zastosowania, skuteczność i ograniczenia podejścia integracyjnego.

12) Teoria procesu psychoterapeutycznego z uwzględnieniem czynników leczących w danym podejściu.

Zakres umiejętności praktycznych:

Oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się:

- 1) umiejętnością rozpoznawania czynników ryzyka nieprawidłowego rozwoju i kształtowania się osobowości;
- 2) wiedzą na temat zasad etycznych i prawnych pracy psychoterapeuty, zasad etycznych obowiązujących w danym podejściu psychoterapeutycznym, potencjalnych problemów etycznych i prawnych;
- 3) wiedzą na temat wpływu środowiska na powstawanie zaburzeń zdrowia oraz na przebieg i trwałość wyników psychoterapii;
- 4) wiedzą o celach diagnostycznych badań psychologicznych i neuropsychologicznych oraz poznanie zasad interpretacji wyników testów standaryzowanych;
- 5) umiejętnością wykorzystania wyników badań psychologicznych i neuropsychologicznych w planowaniu psychoterapii, w szczególności dzieci i młodzieży;
- 6) wiedzą na temat diagnozy psychologicznej i neuropsychologicznej pod kątem możliwości stosowania danego podejścia psychoterapeutycznego;
- 7) znajomością sposobów konceptualizowania zaburzeń zdrowia w kontekście wybranych podejść psychoterapeutycznych;
- 8) umiejętnością doboru metody i formy psychoterapii w leczeniu, w szczególności dzieci i młodzieży (psychoterapia indywidualna, grupowa, rodzinna);
- 9) znajomością specyficznych problemów związanych z prowadzeniem psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym;
- 10) znajomością zasad dobrej praktyki oraz praktyki opartej na dowodach, rozwój świadomości metodologicznej umożliwiającej pracę badawczą w dziedzinie psychoterapii, w szczególności psychoterapii dzieci i młodzieży.

Czas trwania kursu: 7 dni (56 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (22 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (34 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł III

Teoria i praktyka w podejściu integracyjnym

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 96 godzin.

1.(E-III) Kurs specjalizacyjny: „Teoria i praktyka w podejściu integracyjnym”

Cel kursu:

przedstawienie założeń integracji w psychoterapii, wykorzystywanych technik oraz ich praktycznego zastosowania.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) epistemologia psychoterapii (cybernetyka I i II rzędu);
- 2) wybrane teorie integracji podejść w psychoterapii;
- 3) uniwersalne czynniki leczące w psychoterapii a efektywność leczenia;
- 4) rola języka i tworzenie konstruktów rzeczywistości i modeli terapeutycznych;
- 5) zasady współdziałania systemów i modeli terapeutycznych (systemy terapeutyczne a systemy problemowe);
- 6) psychoterapia w modelu biopsychospołecznym;
- 7) teoria i proces zmiany psychologicznej a interwencje terapeutyczne w rozumieniu integracyjnym;
- 8) ewaluacja procesu zmiany i efektywności terapii;
- 9) zasady praktyki terapeutycznej opartej na dowodach;
- 10) relacja i przymierze terapeutyczne w podejściu integracyjnym;
- 11) wieloczynnikowe rozumienie mechanizmów zaburzeń i chorób psychicznych (myśli, uczucia, zachowania, biologia, wzorce interpersonalne, systemy społeczne, kultura, duchowość).

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się:

- 1) umiejętnością budowania przymierza terapeutycznego i analizowania własnego funkcjonowania w relacji psychoterapeutycznej;
- 2) umiejętnością zbierania informacji niezbędnych do tworzenia konceptualizacji w paradygmacie integracyjnym;
- 3) umiejętnością konstruowania wielowymiarowych hipotez diagnostycznych i terapeutycznych oraz rozumienia wieloczynnikowych uwarunkowań problemów i zaburzeń pacjentów;
- 4) zdolnością formułowania kontraktu i uzgadniania celów terapii oraz ich reewaluacja;
- 5) zdolnością rozpoznawania etapów indywidualnego i rodzinnego procesu terapeutycznego zgodnie z założeniami modelu transteoretycznego i planowania adekwatnych interwencji.

Czas trwania kursu: 12 dni (96 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (52 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (44 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł IV

Terapia integracyjna w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych dzieci, młodzieży i dorosłych

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 112 godzin.

1.(E-IV) Kurs specjalizacyjny: „Terapia integracyjna w leczeniu zaburzeń i problemów psychicznych dzieci, młodzieży i dorosłych”

Cel kursu:

przedstawienie założeń oraz stosowania zintegrowanego planu terapeutycznego w leczeniu zaburzeń psychicznych dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Ocena i analiza różnicowa wybranych modeli, koncepcji i strategii terapeutycznych.
- 2) Zastosowanie wyników badań i praktyk opartych na dowodach, w wybranym kontekście klinicznym i *settingu* terapeutycznym.
- 3) Wielowymiarowa konceptualizacja przypadku klinicznego - odniesienie do teorii i praktyki.
- 4) Zintegrowany plan terapeutyczny ukierunkowany na potrzeby jednostki i systemu rodzinnego.
- 5) Monitorowanie i ewaluacja procesu zmiany w terapii i adekwatności interwencji terapeutycznych.
- 6) Aktywowanie zasobów psychologicznych i systemowych oraz sieci społecznych w procesie leczenia.
- 7) Zastosowania podejścia integracyjnego w zależności od etapu rozwojowego dziecka.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się:

- 1) pogłębioną zdolnością odwoływania się do różnorodnych systemów diagnostycznych i integrowania wiedzy teoretycznej w spójny model terapeutyczny;
- 2) umiejętnością uwzględniania w planie terapeutycznym zindywidualizowanych potrzeb pacjenta oraz możliwości i ograniczeń systemowo-rodzinnych i sieci społecznych;
- 3) zdolnością monitorowania i oceny postępów terapii oraz adekwatności stosowanych interwencji terapeutycznych;
- 4) umiejętnością stosowania szerokiego repertuaru technik terapeutycznych, w zależności od fazy rozwojowej dziecka (w tym terapii przez zabawę, metafory, bajki, eksternalizacja objawu);
- 5) zdolnością dostosowywania zintegrowanego planu terapii w zależności od *settingu* terapeutycznego i specyfiki problemów klinicznych;
- 6) umiejętnością prowadzenia terapii indywidualnej, grupowej oraz rodzinnej z wykorzystaniem zespołów reflektujących;
- 7) umiejętnością współpracy z zespołami interdyscyplinarnymi oraz podsystemami zaangażowanymi w proces zdrowienia.

Czas trwania kursu: 14 dni (112 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (40 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (72 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł V

Terapia integracyjna a specyficzne problemy kliniczne wieku rozwojowego

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 152 godziny.

1.(E-V) Kurs specjalizacyjny: „Terapia integracyjna a specyficzne problemy kliniczne wieku rozwojowego”

Cel kursu:

przedstawienie założeń oraz stosowania zintegrowanego planu terapeutycznego w leczeniu specyficznych problemów okresu rozwojowego.

Zakres wymaganej wiedzy:

- 1) Konceptualizacja i opracowanie indywidualnego i systemowego planu terapeutycznego specyficznych zaburzeń rozwojowych i psychicznych u dzieci i młodzieży (terapia oparta na dowodach).
- 2) Zaburzenia lękowe w okresie rozwojowym (zespół lęku uogólnionego, napady paniki, fobie proste, fobie społeczne, zaburzenia obsesyjno-kompulsyjne) - postępowanie terapeutyczne w podejściu integracyjnym.
- 3) Zaburzenia afektywne i psychotyczne – konceptualizacja w paradygmacie integracyjnym.
- 4) Wybrane modele teoretyczne i postępowania terapeutycznego w leczeniu zaburzeń emocjonalnych i somatyzacyjnych u dzieci i młodzieży.
- 5) Terapia integracyjna ofiar przemocy seksualnej, emocjonalnej i fizycznej.
- 6) Uzależnienia, dysfunkcje w rozwoju osobowości oraz zaburzenia ze spektrum autyzmu - współczesne rozumienie i leczenie w modelu integracyjnym.
- 7) Wielowymiarowe zintegrowane leczenie zaburzeń odżywiania, zaburzeń zachowania oraz zaburzeń aktywności i uwagi.

- 8) Terapia zachowań autodestruktywnych, samookaleczeń oraz tendencji samobójczych.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się:

- 1) umiejętnością formułowania hipotez diagnostycznych, celów terapeutycznych i planowania interwencji terapeutycznych w odniesieniu do różnych problemów klinicznych pacjentów w wieku rozwojowym;
- 2) zdolnością budowania przymierza terapeutycznego i bezpiecznego *settingu* terapeutycznego z dzieckiem i jego rodziną;
- 3) umiejętnością prowadzenia terapii indywidualnej, rodzinnej lub grupowej pacjentów w wieku rozwojowym w zależności od specyfiki problemu klinicznego oraz dostępnych zasobów środowiskowych;
- 4) zdolnością monitorowania postępów stosowanego zintegrowanego modelu psychoterapii w pracy z dziećmi i młodzieżą i analiza danych;
- 5) umiejętnością odwoływania się do sprawdzonych i potwierdzonych naukowo modeli leczenia specyficznych zaburzeń i problemów psychicznych wieku rozwojowego;
- 6) umiejętnością elastycznego stosowania różnorodnych technik terapeutycznych w zależności od wieku dziecka i charakteru zaburzenia;
- 7) umiejętnością formułowania podsumowania przeprowadzonych oddziaływań z oceną realizacji celów, zaistniałych trudności i ewentualnych modyfikacji, oceną korzyści, powodów ewentualnego przerwania terapii, dalszych planów terapeutycznych w stosunku do pacjenta w wieku rozwojowym;
- 8) zdolnością aktywizowania zasobów psychologicznych dziecka oraz jego systemu rodzinnego w procesie leczenia.

Czas trwania kursu: 19 dni (152 godz.).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie wykładów (52 godz.) oraz ćwiczeń praktycznych (100 godz.).

Forma zaliczenia kursu: sprawdzian z wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

Moduł VI

Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1 - konceptualizacja i superwizja

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 152 godziny.

1.(E-VI) Kurs specjalizacyjny: „Konceptualizacja i superwizja w podejściu integracyjnym”

Cel kursu:

w czasie kursu praca psychoterapeutyczna prowadzona metodami nabytymi w trakcie szkolenia przez osobę odbywającą szkolenie specjalizacyjne podlega superwizji.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) Superwizja i konceptualizacja przypadków w podejściu integracyjnym.
- 2) Praktyka psychoterapeutyczna pod superwizją.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu uczestnik wykaże się:

- 1) umiejętnością konstruowania wielowymiarowych hipotez diagnostycznych i terapeutycznych;
- 2) umiejętnością konceptualizacji w paradygmacie integracyjnym na podstawie zebranych i zweryfikowanych danych;
- 3) umiejętnością budowania przemierza terapeutycznego i świadomość własnego funkcjonowania w relacji psychoterapeutycznej;
- 4) zdolnością uzgadniania celów terapii oraz formułowania zasad kontraktu;
- 5) zdolnością rozpoznawania etapów indywidualnego i rodzinnego procesu terapeutycznego i wzmocnianie zmiany w pożądanym kierunku;
- 6) zdolnością dostosowywania zintegrowanego planu terapii w zależności od *settingu* terapeutycznego, specyfiki problemów klinicznych oraz napotkanych trudności;
- 7) umiejętnością uwzględniania w planie terapeutycznym zindywidualizowanych potrzeb pacjenta oraz możliwości i ograniczeń systemowo-rodzinnych i sieci społecznych;

- 8) umiejętnością stosowania psychoterapii indywidualnej, rodzinnej i grupowej w okresie rozwojowym;
- 9) zdolnością monitorowania i oceny postępów terapii oraz adekwatności stosowanych interwencji terapeutycznych;
- 10) umiejętnością stosowania szerokiego repertuaru technik terapeutycznych, w zależności od fazy rozwojowej dziecka (w tym terapii przez zabawę, metafory, bajki, eksternalizację objawów);
- 11) umiejętnością współpracy z zespołami interdyscyplinarnymi oraz podsystemami zaangażowanymi w proces zdrowienia;
- 12) zdolnością rozpoznawania niepowodzeń w terapii i analiza ich przyczyn.

Czas trwania kursu: 19 dni (152 godz.), w tym co najmniej 10 dnia (80 godz.) przeznaczonych na superwizję terapii systemowej rodzin pacjentów dziecięcych i młodzieżowych.

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kurs realizowany jest w formie ćwiczeń praktycznych.

Forma zaliczenia kursu: superwizor zaświadcza, że osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne opanowała wymagane umiejętności praktyczne zaliczając obowiązkowe opisy przypadków i zapisy sesji/transkrypcje/nagrania oraz wydając rekomendację osobie specjalizującej się.

Moduł VII

Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2 - terapia własna

Moduł realizowany jest w formie 1 stażu kierunkowego trwającego 256 godzin.

1.(E-VII) Staż kierunkowy: „Terapia własna indywidualna lub grupowa”

Cel stażu:

w czasie stażu uczestnik realizuje własną pracę nad osobistymi doświadczeniami, prowadzoną w formie oddziaływań indywidualnych lub grupowych.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik będzie posiadał:

- 1) umiejętności umożliwiające uzyskanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu, poznawanie własnych sposobów przeżywania i cech osobowości zgodnie

z danym podejściem, elementy autorefleksji i analizy własnego funkcjonowania w relacji psychoterapeutycznej.

Czas trwania stażu: 32 dni (256 godz.).

Miejsce stażu: jednostka posiadająca doświadczenie w prowadzeniu psychoterapii w przedmiotowym podejściu.

Forma zaliczenia stażu: zaświadczenie od prowadzącego psychoterapeuty potwierdzające uczestniczenie w terapii własnej.

Moduł VIII

Staże kierunkowe w podejściu integracyjnym

Moduł realizowany jest w formie 2 staży kierunkowych trwających łącznie 360 godzin. Nie mniej niż 120 z 360 godz. przeznaczonych na realizację w/w staży kierunkowych powinno odbywać się w placówkach stosujących terapię systemową rodzin.

1.(E-VIII) Staż kierunkowy: „W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży z użyciem psychoterapii”

Cel stażu:

w czasie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych jako członek zespołu. Przyswaja wiedzę dotyczącą zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego oraz nabywa umiejętności praktyczne w przeprowadzaniu oceny klinicznej w/w zaburzeń i planowaniu oraz prowadzeniu leczenia.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego;
- 2) prowadzenia pacjenta z rozpoznaniem klinicznym we współpracy z psychiatrą;

- 3) wskazania adekwatnych metod postępowania psychoterapeutycznego uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 4) przekazu wyników diagnozy członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 30 dni (240 godz.).

Miejsce stażu: nie mniej niż 15 dni (120 godz.) powinno być realizowane w klinice albo na oddziale psychiatrycznym wieku rozwojowego o charakterze stacjonarnym. Pozostała część stażu powinna być realizowana w innych placówkach prowadzących psychoterapię dzieci i młodzieży lub placówkach zajmujących się leczeniem osób dorosłych, uznanych przez kierownika merytorycznego kursu. Mogą to być na przykład: oddziały dzienne psychiatryczne, poradnie zdrowia psychicznego, centra zdrowia psychicznego, środowiskowe poradnie psychologiczne, środowiskowe centra zdrowia psychicznego, centra psychoterapii, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki pobytu dziennego, Ośrodki Wczesnej Interwencji, Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii (MOS-y), Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze (MOW-y), organizacje pozarządowe.

Forma zaliczenia stażu: kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

2.(E-VIII) Staż kierunkowy: „W placówkach zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem zaburzeń psychicznych w wieku dorosłym z użyciem psychoterapii”

Cel stażu:

w czasie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych jako członek zespołu. Przystwaja wiedzę dotyczącą zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych oraz nabywa umiejętności praktyczne w przeprowadzaniu oceny klinicznej w/w zaburzeń i planowaniu oraz prowadzeniu leczenia.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu uczestnik wykaże się umiejętnością:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń osobowości i zachowania osób dorosłych;

- 2) prowadzenia pacjenta z rozpoznaniem klinicznym we współpracy z psychiatrą;
- 3) wskazania adekwatnych metod postępowania psychoterapeutycznego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 4) przekazu wyników diagnozy członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 15 dni (120 godz.).

Miejsce stażu: klinika albo oddział psychiatryczny o charakterze stacjonarnym lub dziennym lub inna placówka prowadząca psychoterapię (poradnia zdrowia psychicznego, centrum zdrowia psychicznego, centrum psychoterapii, klinika lub oddział leczenia nerwic, ośrodek leczenia uzależnień, ośrodek interwencji kryzysowej, ośrodki pobytu dziennego, zespół leczenia środowiskowego).

Forma zaliczenia stażu:

kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego.

Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy:

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
  - a) świadczenia zdrowotne,
  - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
  - c) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia:
  - a) definicja zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia,

- b) prawo wykonywania zawodu,
  - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe,
  - d) kwalifikacje zawodowe,
  - e) eksperyment medyczny,
  - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
  - g) dokumentacja medyczna,
  - h) prawa pacjenta a powinności pracownika ochrony zdrowia;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
- a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
  - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
  - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządów zawodowych w ochronie zdrowia:
- a) zadania samorządów w ochronie zdrowia,
  - b) prawa i obowiązki członków samorządów w ochronie zdrowia,
  - c) odpowiedzialność zawodowa pracowników ochrony zdrowia – postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem;
- 6) odpowiedzialność prawna pracowników ochrony zdrowia – karna, cywilna:
- a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy),
  - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

V. FORMY I METODY SAMOKSZTAŁCENIA

A. Przygotowanie pracy poglądowej lub oryginalnej

Osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne, niezależnie od podejścia, które realizuje, zobowiązana jest do przygotowania pod kierunkiem kierownika specjalizacji pracy poglądowej lub pracy oryginalnej z dziedziny psychoterapii dzieci i młodzieży.

B. Studiowanie piśmiennictwa

Osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne w toku całego procesu specjalizacyjnego jest zobowiązana pogłębiać wiedzę przez stałe śledzenie i studiowanie literatury fachowej polskiej i obcojęzycznej dotyczącej psychoterapii dzieci i młodzieży. Zalecane piśmiennictwo podane jest w załączniku do programu specjalizacji. Piśmiennictwo będzie okresowo aktualizowane.

VI. METODY OCENY WIEDZY TEORETYCZNEJ I NABYTYCH UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Kolokwia i sprawdziany umiejętności praktycznych

Osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne zdaje kolokwia i sprawdziany:

- 1) na zakończenie kursu specjalizacyjnego sprawdzian z zakresu wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych objętych programem kursu z wyjątkiem modułu VI (Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 1);
- 2) na zakończenie stażu kierunkowego kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu, z wyjątkiem modułu VII (Własne doświadczenie psychoterapeutyczne cz. 2);
- 3) na zakończenie modułu kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem danego modułu;
- 4) zaliczenie przez superwizora nagrań lub zapisów dwóch sesji psychoterapeutycznych prowadzonych przez osobę odbywającą szkolenie specjalizacyjne, w tym co najmniej jedna z nich musi dotyczyć pacjenta w wieku rozwojowym, przy czym sesje te powinny odnosić się do różnych etapów terapii;

- 5) zaliczenie przez superwizora przedstawionych na piśmie dwóch opisów przypadków psychoterapii różnych problemów klinicznych pacjentów, w tym co najmniej jednego pacjenta w wieku rozwojowym, przy czym przedmiotem opisu może być jedna terapia zakończona i jedna terapia w toku.

B. Ocena pracy pogładowej lub oryginalnej

Oceny i zaliczenia przygotowanej pracy pogładowej lub oryginalnej dokonuje kierownik specjalizacji.

C. Ocena znajomości piśmiennictwa

Osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne przedstawia sprawozdanie z przeglądu piśmiennictwa fachowego - jeden raz w roku. Oceny dokonuje kierownik specjalizacji.

STANDARDY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Liczba i kwalifikacje kadry dydaktycznej

- 1) Szkolenie specjalizacyjne może być prowadzone przez jednostkę szkolącą, która prowadzi działalność odpowiadającą profilowi szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży, i została wpisana na listę jednostek posiadających akredytację.
- 2) Jednostka szkoląca zapewnia kadre dydaktyczną posiadającą merytoryczną wiedzę i umiejętności praktyczne związane z realizowanym programem specjalizacji w zakresie wybranych przez jednostkę podejść, stanowiącą gwarancję wysokiego poziomu szkolenia specjalizacyjnego.
- 3) Jednostka szkoląca zapewnia odpowiednią liczbę specjalistów, którzy mogą pełnić rolę kierownika specjalizacji.
- 4) Kierownikiem specjalizacji może być osoba posiadająca tytuł specjalisty w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży lub w dziedzinie pokrewnej (psychiatria dzieci i młodzieży, psychiatria, psychologia kliniczna) albo osoba posiadająca decyzję ministra właściwego do spraw zdrowia o uznaniu dorobku naukowego lub zawodowego za równoważny ze zrealizowaniem programu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży.
- 5) Opiekunem stażu kierunkowego może być osoba posiadająca tytuł specjalisty w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży lub w dziedzinie pokrewnej (psychiatria dzieci i młodzieży, psychiatria, psychologia kliniczna) albo osoba posiadająca decyzję ministra właściwego do spraw zdrowia o uznaniu dorobku naukowego lub zawodowego za równoważny ze zrealizowaniem programu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży, albo osoba wykonująca co najmniej przez 3 lata w ciągu ostatnich 5 lat czynności zawodowe zgodne z programem szkolenia specjalizacyjnego, wyznaczona za jej zgodą, przez kierownika jednostki szkolącej.
- 6) Superwizor psychoterapii jest osobą posiadającą certyfikat psychoterapeuty od co najmniej pięciu lat oraz certyfikat superwizora, potwierdzający uprawnienia do prowadzenia nadzoru merytorycznego nad procesem

psychoterapii, wydany przez towarzystwo lub stowarzyszenie uprawnione do wydawania takich certyfikatów. Osoba taka musi posiadać co najmniej 7-letnie doświadczenie w prowadzeniu psychoterapii. Prowadzi ona superwizję procesów psychoterapeutycznych prowadzonych przez osobę specjalizującą się, zalicza obowiązkowe opisy przypadków oraz zapisy sesji/transkrypcje/nagrania, a także potwierdza, że osoba specjalizująca się posiada umiejętności samodzielnego prowadzenia psychoterapii. Na tej podstawie i po dopełnieniu pozostałych elementów kształcenia specjalizacyjnego kierownik specjalizacji dopuszcza osobę specjalizującą się do PESoz w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży.

- 7) Jednostka szkoląca powołuje zespół do spraw szkolenia specjalizacyjnego, w skład którego wchodzi kierownik naukowy oraz kierownik merytoryczny szkolenia specjalizacyjnego.

Kierownikiem naukowym szkolenia specjalizacyjnego może zostać osoba posiadająca dorobek naukowy oraz wykształcenie w zakresie psychoterapii lub dziedzin bezpośrednio związanych z psychoterapią dzieci i młodzieży (w tym psychiatrii dzieci i młodzieży oraz psychologii klinicznej). Do zadań kierownika naukowego należy:

- a) współpraca z zespołem do spraw szkolenia specjalizacyjnego w zakresie bieżącej jego realizacji,
- b) planowanie i opracowanie programu szkolenia w zgodności z programem specjalizacji z psychoterapii dzieci i młodzieży, ustalenie jego struktury, treści i metod nauczania,
- c) nadzór nad sposobem prowadzenia zajęć, stosowanymi metodami kształcenia i pomocami dydaktycznymi,
- d) ocena pojawiających się nieprawidłowości związanych z realizacją szkolenia, a także wszelkich sytuacji mogących mieć istotny wpływ na dalszy przebieg szkolenia,
- e) opracowanie planu hospitacji na dany rok akademicki i przeprowadzanie hospitacji zajęć dydaktycznych zgodnie z przyjętą wcześniej przez jednostkę procedurą,
- f) opracowanie i przygotowanie ankiet niezbędnych do wewnętrznego systemu oceny jakości kształcenia,

- g) kontrola proponowanej przez osoby specjalizujące się tematyki prac pisemnych oraz opisów przypadków,
- h) organizacja i przeprowadzenie pisemnych egzaminów cząstkowych z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem kursu,
- i) w ramach wewnętrznego systemu oceny jakości kształcenia i wspólnie z kierownikiem specjalizacji, superwizorem, kierownikiem merytorycznym kursu ewaluacja umiejętności uzyskanych przez osobę specjalizującą się,
- j) wspólnie z kierownikiem specjalizacji ocena obowiązkowej przygotowanej do druku lub opublikowanej pracy, dotyczącej przeglądu piśmiennictwa lub własnych badań oryginalnych w obszarze problematyki psychoterapii,
- k) opracowanie merytoryczne indywidualnej ścieżki kształcenia (zmierzającej do osiągnięcia celów szkolenia) dla każdego z uczestników w trakcie trwania szkolenia specjalizacyjnego – z uwzględnieniem wcześniejszego doświadczenia zawodowego osoby specjalizującej się.

Kierownikiem merytorycznym szkolenia specjalizacyjnego może zostać osoba posiadająca tytuł specjalisty w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży, będąca superwizorem psychoterapii. Do zadań kierownika merytorycznego należy:

- a) opracowanie regulaminu oraz harmonogramu i planów zajęć szkolenia specjalizacyjnego,
- b) przygotowanie materiałów dydaktycznych oraz ich merytoryczna aktualizacja,
- c) wybór podręczników uzupełniających, aktualnych publikacji,
- d) opracowywanie podziału zadań merytorycznych i ocena merytoryczna zgodności realizowanych treści z programem szkolenia,
- e) ewaluacja umiejętności nabytych przez uczestników w ramach wewnętrznego systemu oceny jakości kształcenia,
- f) przygotowywanie sprawozdań dotyczących realizacji treści merytorycznych dla zespołu prowadzącego szkolenie specjalizacyjne
- g) ocena kompetencji kadry dydaktycznej oraz jakości przekazywanych przez nich treści merytorycznych.

Funkcje kierownika merytorycznego i naukowego łącznie może pełnić jedna osoba posiadająca wymienione kwalifikacje. Zadaniem zespołu jest

koordynowanie i organizowanie szkolenia specjalizacyjnego oraz
sprawowanie nadzoru nad realizacją programu szkolenia specjalizacyjnego.

- 8) Jednostka szkoląca posiada w swojej dokumentacji imienną listę osób prowadzących zajęcia w ramach poszczególnych modułów nauczania.

Wymagania dotyczące osób prowadzących zajęcia w ramach poszczególnych podejść

Moduł I i II mają takie same wymagania dla wszystkich podejść.

Moduł I

- Specjalista w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży lub
- specjalista w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży lub
- specjalista w dziedzinie psychologii klinicznej lub
- specjalista w dziedzinie psychiatrii.

Moduł II

- Specjalista w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży lub
- osoba posiadająca wykształcenie zapewniające standardy kształcenia w zakresie podejścia psychoterapeutycznego, którego dotyczą zajęcia.
- W przypadku prowadzenia zajęć dotyczących poszczególnych kierunków psychoterapeutycznych, zajęcia powinny być prowadzone przez certyfikowanego psychoterapeutę z danego podejścia lub specjalistę psychoterapii dzieci i młodzieży posiadającego wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.
- Po decyzji kierownika merytorycznego kursu możliwe jest prowadzenie wybranych wykładów i/lub ćwiczeń praktycznych przez osobę będącą specjalistą w danej dziedzinie.

I. Podejście psychoanalityczne oraz psychodynamiczne:

Moduł III, IV, V

- W psychoanalizie i psychoterapii psychoanalitycznej: certyfikowany psychoanalityk lub certyfikowany psychoterapeuta psychoanalityczny lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

- W psychoterapii psychodynamicznej: certyfikowany psychoterapeuta o orientacji psychodynamicznej lub psychoanalitycznej lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

Moduł VI

- W psychoanalizie i psychoterapii psychoanalitycznej: certyfikowany superwizor psychoanalizy lub certyfikowany superwizor psychoterapii psychoanalitycznej w zależności od modelu szkolenia w obrębie danego nurtu w ramach podejścia psychoanalitycznego.
- W psychoterapii psychodynamicznej: certyfikowany superwizor o orientacji psychodynamicznej lub psychoanalitycznej.
- W podejściu psychoanalitycznym wymagane jest, żeby superwizja pracy psychoterapeutycznej z dziećmi i młodzieżą prowadzona była przez certyfikowanych superwizorów psychoanalizy dzieci i młodzieży lub certyfikowanych superwizorów psychoterapii psychoanalitycznej dzieci i młodzieży w zależności od modelu szkolenia w obrębie danego nurtu w ramach podejścia psychoanalitycznego. W podejściu psychodynamicznym rekomendowane jest by superwizja pracy psychoterapeutycznej z dziećmi i młodzieżą prowadzona była przez certyfikowanych superwizorów o orientacji psychodynamicznej lub psychoanalitycznej mających doświadczenie w psychoterapii i superwizji dzieci i młodzieży.

Moduł VII

- W psychoanalizie i psychoterapii psychoanalitycznej: certyfikowany psychoanalityk szkoleniowy, certyfikowany psychoanalityk lub certyfikowany psychoterapeuta psychoanalityczny szkoleniowy w zależności od modelu szkolenia w obrębie danego nurtu psychoanalitycznego, lub specjalista psychoterapii posiadający wykształcenie i doświadczenie w danym podejściu.
- W psychoterapii psychodynamicznej: certyfikowany psychoterapeuta o orientacji psychodynamicznej lub psychoanalitycznej, lub specjalista psychoterapii posiadający wykształcenie i doświadczenie w danym podejściu.

II. Blok szczegółowy: Podejście poznawczo-behawioralne

Moduł III

- Certyfikowany terapeuta poznawczo-behawioralny lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

Moduł IV

- Certyfikowany terapeuta poznawczo-behawioralny lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.
- Certyfikowany terapeuta poznawczo-behawioralny z doświadczeniem w pracy z dziećmi i młodzieżą lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

Moduł V

- Certyfikowany terapeuta poznawczo-behawioralny z doświadczeniem w pracy z dziećmi i młodzieżą lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

Moduł VI

- Certyfikowany superwizor psychoterapii poznawczo-behawioralnej.
- Certyfikowany superwizor psychoterapii poznawczo-behawioralnej z doświadczeniem w prowadzeniu psychoterapii i superwizji psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym.

Moduł VII

- Certyfikowany terapeuta poznawczo-behawioralny lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.
- Certyfikowany terapeuta systemowy w zakresie pracy z genogramem lub specjalista psychoterapii posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

III. Blok szczegółowy: Podejście systemowe

Moduł III, IV, V

- Certyfikowany psychoterapeuta pracujący w podejściu systemowym lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

Moduł VI

- Certyfikowany superwizor psychoterapii pracujący w podejściu systemowym.
- Certyfikowany superwizor psychoterapii systemowej z doświadczeniem w prowadzeniu psychoterapii i superwizji psychoterapii systemowej pacjentów w wieku rozwojowym.

Moduł VII

- Certyfikowany psychoterapeuta z doświadczeniem w prowadzeniu oddziaływań grupowych, terapii indywidualnej lub grup genogramowych lub specjalista psychoterapii posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

IV. Blok szczegółowy: Podejście humanistyczno-doświadczeniowe

Moduł III, IV

- Certyfikowany psychoterapeuta podejścia humanistyczno-doświadczeniowego lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

Moduł V

- Certyfikowany psychoterapeuta podejścia humanistyczno-doświadczeniowego, posiadający doświadczenie w pracy z dziećmi i młodzieżą lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

Moduł VI

- Certyfikowany superwizor podejścia humanistyczno-doświadczeniowego.
- Certyfikowany superwizor podejścia humanistyczno-doświadczeniowego, posiadający doświadczenie w prowadzeniu psychoterapii i superwizji pacjentów w wieku rozwojowym.

Moduł VII

- Certyfikowany psychoterapeuta podejścia humanistyczno-doświadczeniowego lub specjalista psychoterapii posiadający doświadczenie w pracy w danym podejściu.

V. Blok szczegółowy: Podejście integracyjne

Moduł III, IV, V

- Certyfikowany psychoterapeuta o orientacji integracyjnej lub specjalista psychoterapii dzieci i młodzieży posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

Moduł VI

- Certyfikowany superwizor psychoterapii o orientacji integracyjnej.
- Certyfikowany superwizor psychoterapii o orientacji integracyjnej z doświadczeniem w prowadzeniu psychoterapii pacjentów w wieku rozwojowym.

Moduł VII:

- Certyfikowany psychoterapeuta z doświadczeniem w prowadzeniu oddziaływań grupowych, terapii indywidualnej lub grup genogramowych lub specjalista psychoterapii posiadający wykształcenie i doświadczenie w pracy w danym podejściu.

2. Baza dydaktyczna do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży może być realizowane przez jednostkę szkolącą, która została wpisana na listę jednostek posiadających akredytację, prowadzoną przez dyrektora CMKP. Szkolenie specjalizacyjne może prowadzić jednostka szkoląca, która:

- 1) realizuje zadania zgodne ze standardami działalności akademickiej oraz:
  - a) prowadzi działalność umożliwiającą realizację kursów specjalizacyjnych i odbywanie staży kierunkowych przewidzianych w programie szkolenia specjalizacyjnego lub
  - b) zawarła porozumienia z innymi podmiotami na realizację tych kursów specjalizacyjnych i staży kierunkowych określonych w programie szkolenia

specjalizacyjnego, których prowadzenia nie może zapewnić w ramach swojej struktury organizacyjnej

lub

- 2) w warunkach publicznego ośrodka stacjonarnego lub dziennego prowadzi działalność leczniczą i psychoterapeutyczną ukierunkowaną na pacjentów w wieku rozwojowym:
  - a) umożliwiającą odbywanie kursów specjalizacyjnych lub staży kierunkowych przewidzianych w programie specjalizacji lub
  - b) zawarła porozumienia z innymi podmiotami na realizację tych kursów specjalizacyjnych i staży kierunkowych określonych w programie szkolenia specjalizacyjnego, których prowadzenia nie może zapewnić w ramach swojej struktury organizacyjnej

lub

- 3) jest podmiotem szkolącym w psychoterapii dzieci i młodzieży, który:
  - a) prowadzi działalność umożliwiającą odbywanie kursów specjalizacyjnych oraz staży kierunkowych przewidzianych w programie specjalizacji lub zawarła porozumienia z innymi podmiotami na realizację tych kursów specjalizacyjnych oraz staży kierunkowych, których prowadzenia nie może zapewnić w ramach swojej struktury organizacyjnej oraz
  - b) ma zawarte umowy z placówką lub placówkami opieki zdrowotnej, prowadzącymi w warunkach ośrodka stacjonarnego lub dziennego działalność leczniczą i psychoterapeutyczną, w tym od co najmniej 3 lat ukierunkowaną na pacjentów w wieku rozwojowym;
- 4) przedstawiła informację o stosowanych formach psychoterapii oraz zasadach ich realizacji (pisemne przedstawienie modelu psychoterapii na jakim podmiot opiera prowadzoną praktykę terapeutyczną);
- 5) zapewnia dostęp do sal wykładowych, wyposażonych w pomoce dydaktyczne konieczne do przeprowadzania zajęć.

3. Sposób realizacji programu szkolenia specjalizacyjnego

- 1) Szkolenie odbywa się w oparciu o aktualną wiedzę i najnowsze wyniki badań naukowych.

- 2) Metody kształcenia i sposoby ich doboru podlegają stałej weryfikacji zgodnie z aktualnymi standardami i możliwościami.
- 3) Realizacja programu specjalizacji odbywa się na podstawie harmonogramu zajęć opracowanego w formie pisemnej.
- 4) Harmonogram powinien określać realizację modułów tematycznie, wraz ze związanymi z nimi kursami i stażami kierunkowymi, określonym czasem i miejscem ich realizacji oraz kadrami prowadzącymi. Ewentualne zmiany terminów/kadry dydaktycznej są dopuszczalne w trakcie realizacji szkolenia specjalizacyjnego i jest za nie odpowiedzialny organizator kształcenia.
- 5) Jednostka szkoląca się zapewnia sprawną organizację całego procesu szkolenia oraz prowadzi w sposób ciągły ocenę jakości szkolenia.
- 6) Ocena uzyskanej wiedzy i nabytych umiejętności odbywa się z uwzględnieniem metod określonych w programie szkolenia specjalizacyjnego.

4. Wewnętrzny system oceny jakości kształcenia

Dla właściwego przebiegu procesu kształcenia ośrodki szkolące dokonują analizy i oceny zdobywanych umiejętności i wiadomości na podstawie informacji zbieranych od osób odbywających szkolenie specjalizacyjne i od kadry dydaktycznej. Osoby realizujące szkolenie specjalizacyjne będą objęte sondażem (drogą anonimowej ankiety) o poziomie i jakości kształcenia (przygotowaniu kadry, bazy dydaktycznej, programu kształcenia, itp.).

Przedmiotem oceny jakości szkolenia specjalizacyjnego będzie w szczególności:

- 1) organizacja i przebieg szkolenia specjalizacyjnego, harmonogram kursów specjalizacyjnych, staży kierunkowych i innych form kształcenia,
- 2) sposób oceniania wiedzy i umiejętności praktycznych;
- 3) stopień przydatności przekazywanej wiedzy oraz umiejętności praktycznych;
- 4) sposób prowadzenia zajęć, stosowane metody kształcenia i pomoce dydaktyczne.

Ocena kształcenia będzie stanowić podstawę do modyfikacji organizacji szkolenia specjalizacyjnego.